

ŠUMARSKI LIST

IZDANO
O PROSLAVI STOTE GODIŠNJICE ŠUMARSTVA
I
PRED PRVO SAVJETOVANJE ŠUMARSKIH INŽENJERA
I TEHNIČARA FNR JUGOSLAVIJE
ODRŽANO U ZAGREBU 1947 GODINE

BROJ 6

JUNI

1947

GLASILO ŠUMARSKIH SEKCIJA DRUŠTAVA INŽENJERA I TEHNIČARA FNR JUGOSLAVIJE

SADRŽAJ:

Clanci; Ing. Teodor Peleš: Šumarstvo Jugoslavije za vrijeme Narodno Oslobodilačke Borbe 1941—1945 god. — Ing. Miran Brinar: Perspektive razvoja šumarstva u vezi petogodišnjeg plana razvitka narodne privrede FNRJ. — Iz stručne književnosti.

ŠUMARSKI LIST

GLASILO ŠUMARSKIH SEKCIJA DRUŠTAVA INŽENJERA
I TEHNIČARA FNR JUGOSLAVIJE

GODIŠTE 71.

JUNI

GODINA 1947.

Инж. Теодор Пелеш (Београд):

ШУМАРСТВО ЈУГОСЛАВИЈЕ ЗА ВРЕМЕ НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКЕ
БОРБЕ: 1941—1945 ГОД.

*Лесное хозяйство Югославии во время народной освободительной войны
1941—1945 года.*

Након слома старе Југославије, окупатори су раскомадали њену територију и испресецали је војничко-полицијским баријерама ради спречавања сваког политичког, економског и културног јединства наших народа, те што лакшег и бржег њиховог поробљавања. Међутим, наши су народи поред свих ових на изглед небројних препрека, те поред нечувеног терора окупатора и његових слугу, руковођени Комунистичком Партијом Југославије, организовали ванредно брзо и успешно многобројна жаришта општег народног устанка дуж целе Југославије, на подједнаким идејним, политичким и организационим основама.

Својом оружаном борбом против окупатора и домаћих квислиншких власти, наши народи су видно показали да не признају власт окупатора нити његове назови државне творевине, као ни пријашњи државни и самоуправни апарат старе Југославије који је окупатор у потпуности прихватио, јер му је одговарао не само по облику своје организације, него и по своме саставу и одгоју. Ушавши у најтежи и најсудбоноснији период своје историје, наши су народи, одбацивши сво старо законодавство бивших ненародних режима, одушевљено приступили изградњи система народне власти, који је природно израштавао из самих услова и потреба народне борбе, црпили снагу из демократских схватања наших народа, који су по први пута дошли у прилику да сами стварају државу онакову, каква ће да одговара интересима најширих слојева радног народа.

Водећи Народно-ослободилачку борбу, наши су народи истовремено провели народну револуцију и остварили уставни преокрет, чиме су себи створили знатне предности пред свим другим народима, који су такођер претрпели фашистичку окупацију током Другог светског рата.

Појавом прве ослобођене територије, а она је већ у лето 1941 године захватала велики део Србије и Црне Горе наметала се потреба организације власти у рукама народа. Земља се у току борбе претварала у ратни логор. Наши су народи, и под најтежим околностима, остварујући јединство свих

родољубивих снага, организовали своју власт, у облику Народно-ослободилачких одбора, који »током рата постали саставни део народног схватања власти, били су постали традиција и навика у толикој мери, да се није могла појавити сумња да су они постали једино могућа форма државне власти у новој народној држави« (М. Пијаде). Народно-ослободилачки одбори у прво време имају првенствено функцију борбених органа устанка, те своје деловање постепено проширују функцијама органа власти, које функцију након другог заседања АВНОЈ-а задржавају као једине. Народно-ослободилачки одбори без ослобођене територије били су само носиоци функције илегалних органа народне борбе, али не наравно и носиоци функције органа народне власти, осим изузетака. На неослобођеној територији организован је интензиван рад у који су шумарски стручњаци били укључени преко сталешких организација (у Словенији »шумарски теренски одбор Ослободилне фронте«). Њихова делатност била је првенствено политичке природе, али се испољавала на економском пољу саботажама окупаторових привредних настојања и вршењем припрема за нагло подизање потенцијала шумске и дрвне индустрије у тренутку ослобођења. Па ипак, говорећи о шумарству за време четири године окупације, природно је да га посматрамо само тамо где је оно настајало, живило и расло у рукама слободног народа, организовано искључиво путем његових Народно-ослободилачких одбора.

Целокупан живот наших народа на ослобођеним територијама, био је непосредно везан за рад Народно-ослободилачких одбора, а путем њих, често и непосредно и са Народно-ослободилачком војском и Партизанским одредима Југославије. Економска питања су у току Народно-ослободилачке борбе имала врло често прворазредни политички значај, те су улазила у први план при решавању проблема од стране Народно-ослободилачких одбора. Будући су Народно-ослободилачки одбори били организатори свег материјалног и културног живота на ослобођеној територији, то се за њихову карактеристику наводи следећи цитат из чланка друга Кардеља, штампаног у »Борби« у Ужицу 1941 године, у ком се наводе следећи главни задаци Народно-ослободилачких одбора:

»1. да организују активност целог народа, тако да би се нашим борцима на фронту обезбедило све што је потребно. У тој својој активности одбори ће уско сарађивати са штабовима наших одреда;

2. да обезбеде ред у позадини, да га одржавају уз помоћ својих народних стража и да воде борбу против свих појава пљачке, разбојништва, шпекулације, активности пете колоне и т. д.;

3. да организују снабдевање и исхрану становништва, а нарочито сиромашних слојева и незбринутих породица наших бораца; да организују што правилније развој привредног живота, трговине, саобраћаја (сем оних који је директно под контролом оружаних снага) и т. д. у интересу фронта и читаве позадине.

4. Да свим својим средствима учвршћују везу фронта и позадине, везу целог народа са његовим борцима, као основну гаранцију победе«.

Од стране централног руководства Народно-ослободилачког покрета издата су само четири писмена решења у току Народно-ослободилачке борбе, који се односе на организацију Народно-ослободилачких одбора. Прва два је донео Врховни Штаб Партизанских Одред Југославије и Доброво-

љачке Војске Југославије (ПОЈ и ДВЈ) у фебруару 1942 године у Фочи под насловом »Задачи и устројство Народно-ослободилачких одбора« и »Објашњење и упутства за рад Народно-ослободилачких одбора у ослобођеним крајевима« Друга два решења донео је Врховни Штаб у септембру 1942 у Босанској Крајини, у циљу политичког и организационог учвршћења позадине и то »Наредбу о изборима Народно-ослободилачких одбора« и »Наредбу о образовању позадинских војних власти«.

Ускоро иза тога долази до првог заседања Антифашистичког Већа Народног Ослобођења Југославије (АВНОЈ-а) 26 XI. 1942 године у Бихаћу на коме се бира Извршни одбор овог нашег централног органа народне власти и политичког центра Народно-ослободилачког покрета од 1942 године па надаље.

Средином јануара 1943 године одржана је у Бихаћу конференција представника 30 среских Народно-ослободилачких одбора и 12 Команди подручја. Интензиван рад на сређивању позадине прекинут је на централном делу ослобођене територије великим непријатељским офанзивама (Четврта и Пета), које су започеле 20 јануара 1943 године. Међутим након пробоја и пропасти Пете непријатељске офанзиве, поново нагло расте ослобођени териториј, а упоредо с њим и организација Народно-ослободилачких одбора, који су на бази демократског централизма били организовани по степену надлежности од сеоских, градских, среских и окружних до обласних, покрајинских и земаљских Народно-ослободилачких одбора.

29 новембра 1943 године извршено је друго заседање АВНОЈ-а у Јајцу, на ком се АВНОЈ конституирао у врховно законодавно и извршно представничко тело Југославије, а истовремено је успостављен Национални Комитет Ослобођења Југославије (НКОЈ), као орган са свим обележјима Народне владе. На овом заседању АВНОЈ-а поред осталог, донете су одлуке да се санкционишу све раније одредбе Врховног Штаба по питању организације цивилне управе.

Од другог заседања АВНОЈ-а Народно-ослободилачки одбори задржали су искључиво функцију Народне власти. Они су остварили јединство законодавне и извршне власти у рукама народа. Извршни одбори Народно-ослободилачких одбора су колективни органи управе. Народно-ослободилачки одбори управљају имовином која им је дата под управу самостално у оквиру закона. Укида се разлика између самоуправне и државне имовине. Нижи Народно-ослободилачки одбори су под општим надзором виших НОО-а, али не у бирократском односу, већ у односу који почива на међусобним правима и дужностима. Виши НОО-и су дужни да пружају ефективну помоћ нижим НОО-има, те да их контролишу да ли су спровели правилно организацију народне власти, да ли су компетенције правилно раздељене, да ли се решења доносе законито и т. д. Нижи НОО-и имају права да претресају питања из надлежности виших НОО-а и да им за решење ових питања подносе своје предлоге. НОО-и су највиши органи народне власти у односима локалног значаја на својој територији, али су они истовремено и органи државне власти уопште, јер остварују на својој територији задатке општег значаја. У свему томе истиче се демократски и самоуправни карактер НОО-а.

Веза наших народа за време Народно-ослободилачке борбе са шумама била је много ближа и приснија него раније. Ратујући партизанским начи-

ном, који је био једина форма оружане борбе све до ослобођења Београда, Народно-ослободилачка војска и Партизански одреди Југославије (НОВ и ПОЈ) су у великој мери користили »гостопримство«¹ наших шума. Смештај и изградња главног дела позадинских војних објеката (радионица, болница, штампарија, пекара и т. д.) био је везан непосредно за шуму. С друге стране »редован живот«, који је својом неумитношћу наставио свој ток на ослобођеној територији, обнављао је старе везе народа и шуме, прекинуте у тренутцима оружаных борби. Потребе народа на дрвету и паши постајале су често веће него раније. Услед огромних разарања и уништавања људских насеља, настајале су велике потребе на дрвету као грађевном материјалу. Услед погоршаних стамбених прилика, јаке зиме и честог смештаја већег броја људи, расла је потреба на огревном дрвету. Да би се стока сачувала од пљачке окупатора, често се морала сакривати по младим шумама и забранима. У шумама су изграђивана многобројна специјална подземна склоништа тз. »бункери«² за смештај људи (болесника и рањеника), хране, жита и другог материјала. За време непријатељских офанзива по шумама су настајали збегови, као задње уточиште нападеног народа пред фашистичким бандама. Народна власт путем Народно-ослободилачких одбора врло је брзо уочавала значај и потребу захватања у односу народа према шуми, те се не само бринула да се подмирују народне потребе на дрвету, него је заштитила шуме свим расположивим средствима, како од пљачке окупатора и његових слугу, тако и од несавесних група и појединаца.

Извршни одбори Народно-ослободилачких одбора непосредно су извршавали и остваривали задатке дотичног Народног-ослободилачког одбора, расподељујући поједине секторе делатности међу чланове Извршног одбора. Члан Извршног одбора одговоран по једном сектору имао је по потреби помоћне стручне органе, установе и организације, да би се олакшало, односно омогућило, извршење задатка дотичног сектора. Многи месни (сеоски) Народни одбори, већ су веома рано преузимали на себе извршење активних обавеза по питању чувања шума, расподеле дрвета становништву и т. д., било путем самих чланова одбора, или путем нарочито изабраних појединаца за извршење ових функција. Виши НОО-и, општински и котарски, а нарочито окружни, већ су током 1942 године имали у основним цртама организовану шумарску службу по властитој иницијативи. Именовани су чувари шума, руководиоци пиљана, коларских радионица, за организовање паљења дрвеног угља за потребе ковача и млинова. Такве су директиве даване и од стране виших НОО-а. Тако је на пример на подручју Хрватске, Иницијативни одбор Земаљског Антифашистичког Већа Народног Ослобођења Хрватске (ЗАВНОХ-а) издао 26. марта 1943 године под бројем 204 упутство да се поставе шумари при окружним Народно-ослободилачким одборима, ради правилне расподеле сече и одређивања ловостаје.

Брзим развојем организације ослобођене територије у другој половини 1943 године настале су потребе за вишим формама организације привредног живота, а следствено томе и за појачањем стручних, техничких и економских кадрова. 16 децембра 1943 године одржана је у Оточју на позив ЗАВНОХ-а конференција техничке интелигенције, са ослобођеног територија Хрватске јужно од Саве. Било је присутно око 90 економских и техничких стручњака. У прогласу, који је тим поводом упућен свим господарским

и техничким стручњацима, мајсторима и практичним радницима, који су се још увек налазили у служби окупатора и усташа, наглашено је, да је: »Крајњи час да се наша интелигенција укључи у Народно-ослободилачку борбу, како би кроз борбу упознала нова стремљења свога народа, слубила се с новим духом, који се родио у борби кроз крв и патње, те постала права народна интелигенција«. Међу 86 потписника прогласа налази се и 12 шумарских инжењера и техничара. Економски и технички стручњаци ослобођеног територија Хрватске сјеверно од Саве, одржали су на позив ЗАВНОХ-а конференцију 29 јануара 1944 године у Чазми ради претресања свих питања из области пољопривреде, сточарства, шумарства и технике, »која треба решавати да би наши Народно-ослободилачки одбори на челу са ЗАВНОХ-ом, а под руководством наше Народне владе на челу са председником другом ЈОСИПОМ БРОЗОМ ТИТОМ, остварили горуће потребе наших народа и ударили темеље економској обнови земље«. Међу 62 потписника налази се и 15 шумарских инжењера и техничара.

Ове конференције дале су потстрек даљњем усавршавању организације рада економског и техничког сектора делатности Народно-ослободилачких одбора на подручју Хрватске, а прогласи са конференције деловали су мобилизирајуће на сву пошту техничку интелигенцију, те се њен број у органима Народно-ослободилачких одбора стално повећавао придоласком са неослобођеног територија, из ново ослобођених градова и из непријатељских војних формација.

7 јануара 1944 год. ЗАВНОХ доноси »Упуту за оснивање Господарских комисија« као помоћних органа господарских одјела свих НОО-а. Упутом је предвиђено да Господарске комисије (Госкоми) обухваћају реферате: 1) за пољопривреду, 2) сточарство, 3) шумарство, 4) техничку службу, 5) трговину, обрт, ситну индустрију, 6) финансије и зајам и 7) администрацију и књиговодство. У Господарским комисијама обласних и окружних Народно-ослободилачких одбора настојало се за сваку реферату задужити по једног стручњака, а у нижим НОО-има су се по две и више реферата спајале, при чему се шумарство скоро редовно спајало са техничком службом.

Од чланова Господарских комисија захтевало се, поред тога да су одани Народно-ослободилачкој борби, да буду што већих организационих способности и што боље стручне спреме. Радом Господарских комисија руководио је председник комисије, који је уједно члан Извршног одбора дотичног Народно-ослободилачког одбора, а задужен је по господарству. Њему су одговорни чланови комисије, политички и стручно, за свој рад. Председник Господарске комисије преноси одлуке пленума Извршног одбора НОО-а на Господарску комисију. Виша Господарска комисија преноси директиве и одлуке на ниже Господарске комисије само преко њихових председника. Уредбом ЗАВНОХ-а било је одређено да ће се Господарске комисије код окружних и обласних Народно-ослободилачких одбора именовати и разрешавати решењем ЗАВНОХ-а, а код нижих Народних одбора, решењем обласног, односно окружног Народно-ослободилачког одбора. Господарске комисије биле су дужне одржавати сваких 15 дана пленарне састанке чланова Господарских комисија нижих подређених НОО-а. Господарске комисије као помоћни стручни органи Народно-ослободилачких одбора учествовале су у решавању и извршењу свих економских задатака који су стајали

пред Народним одборима Хрватске у току 1944 године, а међу којима су се нарочито истицали по својој важности задаци на остварењу плана сетве и жетве, обнове најпотребнијих стамбених зграда у уништеним насељима, те обнова и одржавање транспорта.

У току 1944 године било је шумарство у ЗАВНОХ-у организовано унутар Господарске комисије која је била помоћни орган Одјела народног господарства ЗАВНОХ-а. Истовремено је шумска индустрија била организована у индустријској рефереди унутар исте Господарске комисије. Од маја 1944 године организован је Отсек шумарства и шумске индустрије унутар Одјела народног господарства, а у јесен исте године се осамостаљује као самостални Одјел Шумарства и шумске индустрије. Фебруара 1945 године претворен је овај Одјел ЗАВНОХ-а у Повереништво шумарства и шумске индустрије, на окружним НОО-има основани су Одјели, а на Котарским НОО-има Отсеци шумарства и шумске индустрије. На обласном НОО-у за Славонију од његовог оснивања у јесени 1943 године до конца исте године послове шумарства вршио је референт за шумарство у Господарском одјелу. Од почетка 1944 године до 10 децембра 1944 године делује Господарска комисија, а даље до ослобођења Одјел за шумарство и шумску индустрију.

У »Привременим упутама за организацију шумарске службе«, које је Обласни Народно-ослободилачки одбор за Славонију донео 12 фебруара 1944 године под бројем 181/44 постављени су следећи главни задаци шумарства у тадање време:

1) Сачувати шуме што је више могуће од пљачке окупатора и његових слугу, те несавесних појединаца, који злоупотребљавају тешка времена у којима се данас налази наш народ и његова организована власт, те се прекомерно користи овим општим народним добром;

2) Подмиривати потребе на дрвету нашег становништва, војске, цивилних установа и пилања у што потпунијој мери, како би народ што пре и што лакше дошао до бољих услова живота и рада. Ово се односи нарочито на пострадале крајеве, где је често потребна обнова читавих насеља;

3) Обновити шумска транспортна средства и шумску индустрију, како би се олакшало снабдевање дрветом и његовим многобројним прерађевинама;

4) Обновити кадар шумарског особља подизањем новог кадра из редова бораца опробаних у Народно-ослободилачкој борби, како би се постигло веома потребно чишћење и освежавање стручних радних снага у овој нашој важној привредној грани. Кадар особља створен у току борбе мора се благовремено и што боље оспособити за велике задатке, који га чекају већ у првим данима слободног живота целог нашег народа у слободној, федеративној и демократској Југославији;

5) Установити штете, које су окупатори и њихове слуге, непосредно или посредно нанели нашем шумском господарству како би се установили тачни и веродостојни подаци за одређивање материјалне штете ратних криваца».

У Љубљанском округу, нарочито на Рогу и Брезовим Ребрима, биле су организоване већ у јесени 1941 године »гоздне постојанке« тј. базе преко којих су партизани примали храну и други материјал који је слао преко шумских управа у Кочевју и Стражи шумски теренски одбор Ослободилне фронте из Љубљане.

3 октобра 1943 године основана је на скупштини посланика у Кочевју »Управна комисија« под чијим директивама су с јесени 1943 године радили сви шумари од Нотрањске до Новог Места. Ову организацију разбија велика немачка офанзива у јесен 1943 године, али се у Брезовим Ребрима поново успоставља шумарски вод из ког су центра постепено успостављене нове везе. 20 фебруара 1944 године обављено је у Черномелу прво заседање Словенскога народно ослободилачког света (СНОС-а) на коме је распуштена Управна комисија, те су успостављени отсеци и одели и при Преседништву СНОС-а. Шумарство је било обухваћено у Оделу за господарство. У ново образовану комисију за управу народне имовине (КУНИ) били су одређени претежно шумари, јер се већина подржављене имовине састојала из шуме. Шумске управе подржављених шума биле су потчињене овој комисији. Аугуста 1944 године основан је посебан Отсек за шумарство при СНОС-у. Ужи делокруг отсека обухватао је бивши љубљански округ, а шири цело словенско језично подручје. Шумарски одсек СНОС-а деловао је путем окружних одбора (Словеначко приморје, Горењско, Штајерска и Корушка) којима су слали шумарске инструкторе, а ови су успостављали среске и општинске инструкторе. Тако је остварена једнообразна служба на целом словеначком подручју.*

У Босни прва организација шумарства код народних власти потиче из времена иза Седме офанзиве, у лето 1944 године, на иницијативу Земаљског Антифашистичког Вијећа Народног Ослобођења Босне и Херцеговине (ЗАВНОБиХ-а). Ради релативног обиља шума, те ради уведеног права сервитута у шумама, није Народна власт тако рано као у другим северним покрајинама захватила у односе народа према шуми. Обласни НОО за Босанску Крајину организовао је Привредно одељење и у њему Отсек за шумарство. Од септембра 1944 године на ЗАВНОБиХ-у је било организовано Повереништво за шумарство и рударство. Ослобођењем Сарајева у мају 1945 године ствара се Министарство шумарства. Код нижих НОО-а организација шумарства спроведена је путем шумских реферата код Среских народних одбора.

Оснивањем Земаљских Антифашистичких Већа Народног Ослобођења за остале покрајине, (АСНОС-а за Србију, АСНОМ-а за Македонију, ЦАСНО-а за Црну Гору) створена је у тим крајевима слична организација шумарске службе. Деловање Повереништва за шуме и руде Националног Комитета Народног Ослобођења Југославије (НКОЈ-а) на пољу шумарства очигује се првенствено на усклађивању организационих форми шумарске службе у појединим нашим републикама. 10 маја 1944 године Повереништво доноси: »Упутство за организацију и рад шумарства« у коме даје упуте о прикупљању података од интереса за шумарство, о апарату за чување и узгој шума, о организацији правилног господарења и о плану за послератно економисање шумама. Доласком у ослобођени Београд Повереништво за шуме и руде НКОЈ-а се претвара у Министарство шумарства Владе Демократске Федеративне Југославије (ДФЈ).

Организација делатности народних власти на пољу шумарства као и на другим секторима, вршена је без икаквих старих узора, већ једино према

* За приказ организације шумарства у Словенији послужио је чланак Ииђ. Фрање Севника из Љубљане који је објављен у првом броју Гоздарског вестника за 1946 годину под насловом »В нове часе«.

потребама и схватањима народа у борби. Организационе форме шумарске службе, као што се види из овог летимичног приказа нису сталне нити круте, него су непрекидно усавршаване, чему су служиле и бројне конференције шумарских стручњака, поред редовних саветовања која су на пример у Хрватској одржавана петнаестодневно при свим котарским и окружним НОО-има са члановима Господарских комисија надлежних нижих НОО-а.

Највише шумарских конференција одржано је на територију Обласно Народно-ослободилачког одбора за Славонију, где су у току 1944 године били релативно најповољнији услови за организациони рад на економском сектору, благодарећи великим успесима НОБ-е на војном и политичком пољу. У јесен и зиму 1944 године ослобођена територија Славоније захваћа цели централни и северни део Славоније укључивши ослобођена места Вировитицу, Грубишно Поље, Ђуловац, Дарувар, Пакрац, Слатину и Горњи Михољца, са широким изласком на реку Драву. Настају живе припреме за коначно ослобођење земље. Шумарство Славоније добија посебне задатке. Након првог саветовања шумара у Вођину у фебруару 1944 године уз присуство 16 другова са окружних и котарских НОО-а и 26 општинских НОО-а, ради спровођења у живот »Привремених упута за организацију шумарства«. Одржавају се следећи даљњи састанци: На Звечеву 20 августа 1944 године пленум окружних Господарских комисија по свим текућим питањима; у Пожеги 9 новембра 1944 саветовање свих шумарских стручњака Славоније ради израде плана производње дрвеног материјала за потребе великих градова, чије је ослобођење претстојало; у Кутјеву 5 јануара 1945 године саветовање свих шумарских стручњака окружних НОО-а а са подручја Славоније по питању извршења плана производње дрвеног материјала; те задње саветовање у Пакрацу 15 априла 1945 године ради примања упута и писмених овлаштења за преузимање шумских установа и шумских индустријских предузећа на територији која се управо дефинитивно и у целости ослобађала. Истовремено је и у Сплиту при обласном НОО-у за Далмацију одржана конференција шумарских стручњака Далмације ради сличних питања.

Кадрови и организације шумарске службе почевши од најнижих па до највиших Народно-ослободилачких одбора били су регрутовани из редова стручног и полустручног шумарског особља учесника Народно-ослободилачке борбе и сељака. Међу чуварским особљем било је сразмерно много старијих људи и инвалида из Народно-ослободилачког рата. У циљу подизања стручне спреме младих кадрова одржавани су стручни курсеви. У лето 1944 године одржан је у селу Секулинцима, на северној падини Папука, курс на ком је учествовало 43 курсиста, у јесен исте године одржан је курс у Санском Мосту са 35 курсиста. У јануару 1945 године започео је у Пожеги курс са 62 курсиста, али је прекинуо рад 6 фебруара 1945 године ради непријатељске офанзиве, те га наставио одмах након ослобођења у Винковцима, завршивши рад 26 јула. Загребачки обласни НОО организовао је с јесени 1944 године курс у Мославини, те га касније преселио у Брезово Поље. Курсисти су регрутовани највећим делом из редова омладине, која је у великој већини била у Народно-ослободилачкој војсци и Партизанским одредима. На тај начин је стваран нов и млад апарат без бирократских навика. У јесен 1944 године само на ослобођеном територију Славоније радило је на организацији народне власти 23 шумарска инжењера и већи број шумарских и пиланских стручњака, манипуланата и гатериста.

Иако је борба захтевала непрекидно и огромне напоре целог народа, ипак је народ стизао да и за време борбе допринесе непосредно подизању нових шума радећи добровољно и масовно на садњи садница и уређењу расадника. У Словенији се вршило пошумљавање с јесени 1944 године и пролећа 1945 године у Белој Крајини. У пролеће 1944 године на ослобођеној територији Словеније било је 13 шумских расадника. У току истог пролећа извађена је из њих већа количина смрчевих, борових, багремових, јасенових и кестенових садница, чиме је вршено пошумљавање значајних места из Народно-ослободилачке борбе, партизанских гробља и паркирање по насељима. У пролећу 1945 године када је непријатељска офанзива на Славонију била у пуном јeku, омладина је на слободној територији котара Дарувар пошумила преко 5 ха шумских чистина у близини Сирача, Дарувара и Тројеглаве. Расадници су уређивани и делимично засејавани. Нарочито је успешно уређен у Ораховици. С пролећа 1944 године обновљени су и уређени сви расадници у ослобођеном делу Далмације и тиме спашени милиони садница за пошумљавање крша.

Пропаганда за чување шума, штедњу дрвета и за правилни однос према шуми била је интезивна и то не само усмена на масовним састанцима села и другим скуповима, него и писмена путем штампе и летака. Нарочито је у Словенији била пропаганда широко постављена, где је с обзиром на велики проценат писмености имала и великог успеха. Резултати рада на пошумљавању и производњи дрвног материјала објављивани су у централној и локалној штампи. Народ је брзо мењао свој ранији став према шумама, те је број и опсег шумских штета био минималан. Карактеристично је да на пример није нигде дошло до општећивања и рушења старих паркова, великих флористичких и естетских вредности, који се налазе по великим поседима у Хрватској и Словенији, а који данас чине пријатну и лепу околину наших дечијих и радничких опоравилишта и одмаралишта, смештених у бивша гнезда велепоседника и капиталиста.

Наше шуме, шумска привреда и дрвна индустрија претрпеле су огромне штете од стране окупатора и то првенствено Немаца и Талијана, било да су почињена из пљачкашких или из злочиначко-рушилачких намера. Окупатори, потпомогнути домаћим квислинжским властима, посекали су те одвукли или уништили преко 60% од целокупне дрвне масе у нашим шумама. Првенствено су страдале шуме близу окупаторових упоришта, те поред комуникационих линија (путева, жељезничких прута и пловних река). Највише су страдале Словенија, Горски Котар, Босна и Славонија, али ни други крајеви нису били поштеђени. Окупатори су посекали само младих незрелих шума близу 300.000 ха, а чистим сечама створили су 175.000 ха, голети. Поремећај у газдовању шумама изазван је поред тога и огромним уништавањем разог инвентара (алата, геодетских инструмената, канцеларијског намештаја и прибора библиотека, уређајних елабората итд.) те управних и господарских зграда које су за 50% уништене и за 30% општећене. Већ на самом повлачењу окупатор је спалио међу осталим, и нову зграду Универзитета у Београду у којој је потпуно изгорео и Пољопривредно-шумарски факултет. Једину словеначку шумарску школу у Марибору Немци су пренели у Аустрију.

Шумска саобраћајна средства била су такођер пленом окупатора. Моторна возила су сва уништена, шумских локомотива уништено је 45%, а

оштећено 34⁰/₀. Вагонета је уништено 20⁰/₀ а оштећено 70⁰/₀. Шумске железничке пруге оштећене су са 80⁰/₀, а шумски путеви са 60⁰/₀.

Дрвна индустрија претрпела је огромне штете. Уништен је или тешко оштећен цео низ наших највећих предузећа дрвне индустрије, пилана, фабрика за израду фурнира, шпер-плоча, панел-плоча, танина дестилационих производа, терпентина и калопхона, шибица и импрегнацију дрвета. У самој Словенији спаљено је 411 углавном већих пилана. Просечно је било уништено 35⁰/₀ и тешко оштећено 40⁰/₀ наше дрвне индустрије. Укупна материјална штета достиже више милијарди динара, а износила би далеко више да није наше шумско богатство било заштићено оружаном борбом народа.

Народно-ослободилачки одбори свагда су сматрали шуме као опште народно добро, те су свим средствима спречавали свако злонамерно и непотребно уништавање шума, било из којих разлога, при чему су имали много успеха, благодарећи промени односа народа према шуми. Народ је у целини постајао постепено све свеснији да ће га ослободилачка борба учинити заправо јединим власником и корисником нашег шумског богатства.

1944. године била је година припрема за коначно ослобођење земље од окупатора. Мрежа Народно-ослободилачких одбора стално се ширила и употпуњавала, а исто су се тако проширивали и употпуњавали задаци који су пред њима стајали. Један од основних задатака састојао се у организовању свих техничких предуслова за што бржу обнову земље. Шумарство је при том имало да изврши знатну улогу, нарочито при опцој разореног саобраћаја, затим да пружи неопходно потребни дрвни грађевни материјал за обнову и огревно дрво за потребе великих градова.

У ту сврху приступило се организовању целог низа шумских манипулација. У Босни су организоване шумске манипулације на Оштрељу, Потоцима, Млиништу, Бунари, Мијачици, Пауновици, Јајцу, Бугојну, Витезу и Мркоњић Граду. Изграђено је неколико стотина хиљада железничких нормалних и ускотрачних прагова, чиме је одмах по Ослобођењу обновљена потпуно разорена железничка пруга Босански Нови — Бања Лука, Приједор, Сански Мост — Оштрељ — Бугојно — Јајце — Травник. Концем године 1944 било је на ослобођеној територији Славоније организовано 20 шумских манипулација, које су израђивале првенствено железничке прагове, телефонске стубове, огревно дрво, пиланске трупце и дрвени угаљ. Било је запослено преко 800 радника и преко 40 коњских спрега. Радна снага је регрутована добровољно, мобилизацијом и из кажњеничких логора. Прве две групе радника имале су војничке исправе као повојничени радници. Ових 20 манипулација израдило је до 15 јануара 1945 године, када је рад прекинут услед велике непријатељске офанзиве, укупно непуних 20.000 ускотрачних железничких прагова, 17.400 нормалних железничких прагова, 45.000 прм. огревног дрвета, 6.100 м³ пиланских трупаца, 370 м³ мостовске грађе, 1.600 м³ рудног дрвета, 3.800 комада телефонских стубова и 265 тона дрвог угљена.

У то време на подручју окружног Н. О-а Загреб израђено је око 10.000 комада, у Покупљу око 20.000, на Банији око 11.000 на на Кордуну око 18.000 комада железничких прагова. Пилане су радиле у Јајцу, Кључу, Суваји, Глоговцу, Саници и Лушци-Паланци у Босни, затим у Чрномељу, Двору, Стражи и Старој Жари у Словенији, а у Славонији на

ослобођеном територију пролећа 1944 године налазиле су се 22 пилане, од којих 21 са венецијанером и 1 са три гатера (Љесковица) са капацитетом дневно 154 m³, али је искоришћење било ниже услед помањкања погонских кајшева и уља, те честог узнемиравања са стране непријатеља.

Затечени дрвни материјал у шумама и складиштима на ново ослобођеном територијама, који је био израђен од стране непријатељских организација, употребљаван је према потребама, или је пажљиво чуван (као на пр. 4.000 m³ изрезаног храстовог материјала у Љесковици) за послератну употребу. По ратну економију било је врло важно сакупљање храстове шишке и храстове, смрчеве и јохове коре за потребе војних и цивилних кожара, које су давале 2 пара опанака за 100 кг. просухе храстове коре. У војним радионицама су израђиване и апаратуре за добијање танинског чорбиног екстракта из храстове коре и пилотине. Војне позадинске власти, Команда подручја и Команде корпусне војне области, трошиле су знатније количине разног дрвног материјала за изградњу стамбених зграда, болница, радионица, бункера, затим огревног дрвета и дрвеног угља. Војне власти су у ту сврху имале властите шумске манипулације, а такођер су имале више пилана, са венецијанерима или са по једним гатером, које су обично сами изградили и уздржавали.

Шумарски кадар поред учествовања у свим економским акцијама Народно-ослободилачких одбора, учествовао је нарочито у радовима на обнови насеља. План обнове села на ослобођеној територији Славоније донешен је на седници обласног НОО-а за Славонију 12 августа 1944 године. Од 407 села, колико их је било слободних у Славонији у току лета 1944 године било је 165 села оштећених, а 39 потпуно уништених. Без крова се налазило преко 8.200 људи. Стамбених зграда било је делимично уништених 2.311, а потпуно уништених 4.437. Господарских зграда било је делимично уништених 1.897 и потпуно уништених 9.978. Као хитна потреба била је изградња 1.808 кућа и 1.432 господарске зграде. Најпострадалији котареви били су Подравска Слатина, Пакрац, затим Пожега, Грубишно-Поље, Дарувар, Нашице и Ђаково.

Поред обнове насеља пред техничку службу у Славонији, која је у то време била спојена за шумарском службом, био је постављен задатак изградње житних подземних магацина, званих »бункера« и то за сваки месни НОО у величини једног вагона жита, за општинске НОО по два вагона, а за котарске НОО-е по четири вагона. Окружни НОО-и нису имали властитих житних бункера. У току лета 1944 год. изграђено је на слободној територији Славоније укупно 129 бункера са капацитетом од 166 вагона, што је износило 80% од укупног задатка од 208 вагона који је био постављен пред котарске, општинске НОО-е. »Бункери« су изграђивани скоро искључиво на шумском земљишту, помоћу људи стручних и поузданих. Житарице чуване у овим бункерима остајале су потпуно сухе кроз зиму и пролеће. Техничкој служби такођер је била поверена изградња 20 војних сушница типа Др. Стојковића (2,60×6 мет.) о чему је одржано од стране обласног одбора за Славонију нарочита саветовања у Вођину 1 августа 1944 године где је већ била подигнута прва сушница.

Лов у току првих година готово да није био ничим регулисан. У јесен 1943 године основане су војне ловне групе са циљем да врше отстрел дивљачи у корист војних болница. Војне власти су издавале строга наређења да се забрањује лов без нарочитог одобрења. Рачуна се да је број

високе дивљачи у целој Југославији био опао на 1/3. Бројно стање лисица и зечева знатно је порасло, будући да се баш њих најмање ловило услед недостатка ловачке муниције. Нарочито је порасло бројно стање дивљих свиња, чему је погодновало напуштање многих орањиха. Штета на обрађеним пољима која је наносила висока дивљач била је местимично знатна.

Наше народе вежу врло рђаве успомене на господарење нашим шумама до Народно-ослободилачког рата. Велики дио користи од шума пропадао је у неповрат у ждрелима капиталистичких грабежљиваца. Није онда никакво чудо да је однос народа према шуми био често непријатељски и штетан по опстанак шуме. Међутим идући потпуно новим путем током Народно-ослободилачке борбе, наши народи изграђујући своју демократску власт, заузели су према шумама такав став који одговара данашњим интересима народа, а који је самим тим наравно повољан и за само шумско господарство. Народно-ослободилачки одбори за време борбе не само да су организовали и регулисали подмиривање разноврсних потреба народа из наших шума, него су заједно са нашом Народно-ослободилачком војском и Партизанским одредима Југославије свим расположивим средствима чували шуме од пљачке окупатора, његових слугу, несавесних појединаца, пожара, и шумских каламитета. Темељити преокрет у односу наших народа према шуми проистекао је током Народно-ослободилачке борбе, првенствено као последица општег прогреса који су наши народи постигли кроз своју револуционарну и ослободилачку борбу, поставши напославу сами градитељи и господари своје сретне будућности. Тиме је уједно стечено и најсигурније јамство да ће нашим шумама бити управљано на најбољи начин, а једино у корист њихових јединих власника наших народа.

Радници и намештеници шумарства и дрвне индустрије ступали су масовно на позив Комунистичке Партије Југославије у редове Народно-ослободилачке борбе, где многи дадоше и своје животе. Много их поста жртвом терора окупатора и његових слугу који су своју злочиначку мржњу нарочито управљали на припаднике класно-борбеног радничког покрета.

Никола Демоња и Фадим Јахић »Шпанац« радници дрвне индустрије стекоше највеће признање »Народних Хероја«.

Веома је дуг низ имена палих другова који следе овој двојци првобораца. Навешће се имена само шумарских стручњака, који погинуше као руководиоци и борци у Народно-ослободилачкој борби, или падоше као жртве фашизма. (Списак је састављен без званичних података те је свакако непотпун а вероватно да садржи и извесне грешке у подацима које треба да читаоци јаве уредништву Шумарског листа.) Ради ограничених могућности и времена није се могло приступити састављању списка осталих палих другова радника и намештеника шумарства и дрвне индустрије.

Садржај: Автор излаже историју и развој лесног хозяйства во время народной освободительной войны в связи с развитием общих обстоятельств.

В статье находятся фамилии погибших инженеров и техников лесного хозяйства.

СПИСАК ПОГИНУЛИХ ШУМАРСКИХ СТРУЧЊАКА У ТОКУ НАРОДНЕ ОСЛОБОДИЛАЧКЕ БОРБЕ

Инж. ДУШАН ГРОЗДАНИЋ, убијен од усташа 1941 године у Босни.

Инж. ЉУБОМИР ЧЕШЉАР, убијен од усташа 1941 године у Јадовну.

Инж. ИЛИЈА ПОПОВИЋ, убијен од усташа 1941 године у Јадовну.

Инж. БОРИВОЈЕ ОБРАДОВИЋ, убијен од усташа 1941 године у Љубињу.

Инж. ВЕСЕЛИН НЕДИМОВИЋ, убијен од усташа 1941 године у Санском Мосту.
 Инж. ПРЕДРАГ ЧЕИЋ, убијен од усташа 1941 године у Карловцу.
 Инж. НИКОЛА ПЕТРОВИЋ, убијен од усташа 1941 године у Врбовском.
 Инж. ВЕЉКО КОС, убијен од усташа 1941 године у Босни.
 Инж. НИСИМ АБРАВАМЕЛ, убијен од усташа 1941 године у Рогатици.
 Инж. ЗАХАРИЈЕ БАБИЋ, убијен од усташа 1941 године у Јадовну.
 Инж. ЂУРО МАРГЕТИЋ, убијен од усташа 1941 године у Косињу.
 Инж. БОГВАН СМОЉАНОВИЋ, убијен од усташа 1941 године у Двору.
 Инж. ДАНИЛО СТАНЧИЋ, убијен од усташа 1941 године у Сарајеву.
 Инж. ДУШАН ЗЕЦ, убијен од усташа 1941 године у Глини.
 Инж. ПЕТАР УЗЕЛАЦ, убијен од усташа 1941 године у Глини.
 Инж. ДУШАН МИЛУТИНОВИЋ, убијен од усташа 1941 године у Глини.
 НИКОЛА СИМИЋ, шумар, убијен од Немаца 1941 године у Крагујевцу.
 Инж. ЖАРКО МАРКОВИЋ, убијен од Немаца 1941 године у Краљеву.
 Инж. СИМА СВИРЧЕВ, погинуо 1941 године на торпедованом броду код Солуна.
 Инж. ЕРИХ ХРИБЕРНИК, стрељан од Немаца 1941 године у Марибору.
 Инж. ВЕЉКО ВУКОВИЋ, убијен од четника маја 1942 године у Средњем.
 Инж. РАДИВОЈ ТОМИЋ, убијен од усташа 1942 године.
 Инж. ИЛИЈА ДОРЧИЋ, убијен од усташа 1942 године у Загребу.
 Инж. МИЛОРАД СЕКУЛИЋ, убијен од усташа 1942 године у Новој Градишци.
 Инж. ИВО КРШЧАНОВИЋ, убијен од усташа 1942 године у Језерама.
 Инж. ИСАК АЛТАРАЦ, убијен у усташком логору 1942 године.
 Инж. СИГФРИД ФИШЕР, убијен у усташком логору 1942 године.
 Инж. МОНИ МАНДИЛ, убијен 1942 године у логору на Бањици у Београду.
 Инж. МАРКО РАДАЉ, убијен од четника у марту 1942 године код Јајца.
 Инж. ДИМИТРИЈЕ МИЛОЈЕВИЋ »ДИША«, убијен у јесен 1942 године у логору на Бањици у Београду.
 Инж. МАРКО ЛЕВИ, убијен 1942 године у логору на Бањици у Београду.
 Инж. ТЕОДОР СПИВАК, убијен од четника 1942 године у Олову.
 Инж. ДРАГАН КОРУГА, убијен од четника 1942 године код Бајине Баште.
 Инж. СТОЈКО БОЈИЋ, убијен од четника 1942 године код Бајине Баште.
 ИНГО ВРШЧАЈ, апс. шумарства, убијен од Талијана 1942 године у Љубљани.
 Инж. БРАНИСЛАВ ЈОЈЧИЋ, убијен од Мађара 1942 године у Чуругу.
 НАТОН МЕЛИВА, шумар, убијен 1942 године у Франколовему.
 СРБОЉУБ ПОПОВИЋ, ст. шумарства, погинуо у партизанским редовима 1942 године у Босни.
 Инж. РАДИША ПОШТИЋ, погинуо у партизанским редовима 1942 године код Чачка.
 ЈОВАН ХАЈМ, убијен од четника 1942 године у Кленку.
 СТЕВО КОЊОВИЋ, апс. шумарства, убијен од усташа 1943 године у Загребу.
 ЖИВКО ПАЊКОТА, студ. шум., убијен од усташа 1943 године у Загребу.
 ТОДОР ТАБАКОВИЋ, шумар, убијен од усташа 1943 године у Босни.
 Инж. ХРВОЈЕ ФРАНЧИШКОВИЋ, убијен од усташа 1943 године у Сиву.
 Инж. МИРОН ЈЕВЂЕВИЋ, убијен од усташа у марту 1943 године у Сарајеву.
 Инж. НИКОВА БРКЉАЧИЋ, умро, услед задобијених повреда од усташа 1943 године.
 Инж. ГАБРИЈЕЛ ДЕНИСОВ, убијен од четника 1943 године код Плашког.
 Инж. ЕДО ШОЛИЋ, убијен од четника 1943 године код Плашког.
 Инж. ВЛАДИМИР ЛОНЧАР, убијен 1943 године у логору на Бањици у Београду.
 ЉУБОМИР КРУШЧИЋ, апс. шумарства, умро у талијанској интернацији 1943 године.
 Инж. СВЕТОЗАР ДРЕНОВАЦ, умро у талијанској интернацији 1943 године у Пјаченци.
 Инж. РАДЕ ИЛИЋ, умро у немачком заробљеништву 1943 године.

Инж. МОМЧИЛО ПОПОВИЋ »МОМА«, погинуо у мају 1943 године код Алексинца као политички комесар Озренског партизанског одреда.

СЛОБОДАН МАЦУРА, апс. шумарства, погинуо у партизанским редовима 1943 године као комесар.

Инж. МОРЕХАЈ САЛОМ, погинуо у партизанским редовима 1943 године код Дрвара.

ЛУКРЕЦИЈА АНКУЦИЋ, апс. шумарства, погинула у партизанским редовима 1943. год.

РАДЕ ЛОНЧАР, апс. шумарства, погинуо од четника 1943 године у партизанским редовима.

МИЛАН ЈАКОВЉЕВИЋ апс. шумарства, погинуо од четника 1943 године у партизанским редовима.

БОЖО КОРАЧ, , апс. шумарства, погинуо од четника 1943 године у партизанским редовима на Сави.

МАРЈАН МАРЈАНОВИЋ, апс. шумарства, погинуо од четника 1943 године у партизанским редовима.

БАСО ПРЉА, апс. шумарства, погинуо у партизанским редовима 1943 године у Црној Гори у 5. офанзиви.

Инж. ИВО ЈЕЛЕНИЋ, убијен од усташа 1944 године код Микановаца у Славонији.

Инж. МОМЧИЛО ПОПОВИЋ, убијен од недићеваца 1944 године у Нишу.

БРАНКО БИКИЋ, шумар, убијен од четника 1944 године код Бајине Баште.

Инж. ИВО ШВЕРКО, погинуо 1944 године приликом ваздушног бомбардовања Огулина.

Инж. АНТОН МИХАЛИЧЕК, убијен 4 септембра 1944 године у немачком логору у Дахау.

Инж. ЧАСЛАВ АРАНГЕЛОВСКИ, погинуо у партизанским редовима 1944 године.

Инж. ВЛАДИМИР ЗЛУЗИН, погинуо у партизанским редовима 1944 године на Купи.

Инж. ПЕТАР БЛАЖЕВИЋ, погинуо у партизанским редовима 1944 године у Срему.

Инж. ЈОСИП ЖЕЖЕЛИЋ, погинуо у партизанским редовима 1944 године у Мославини.

Инж. ФЕРДО ЛУКМАН, погинуо у партизанским редовима 1944 године код Вировитице. непријатељског ваздушног десанта.

Инж. ВЛАДИМИР ДЕМИРТАШЕВ, погинуо у партизанским редовима 1944 године у Босни.

Инж. ФЕРДО ЛУКМАН, погинуо у партизанским редовима 1944 године код Вировитице.

Инж. МИРОСЛАВ ГУЗЕЉ, погинуо у партизанским редовима 1944 године.

ФРИДЕРИК ЖЕРЈАК, шумар, погинуо у партизанским редовима 1944 године.

Инж. ВИКТОР ШУШКОВИЋ, убијен 4 маја 1945 године у Турјаку.

Инж. ДУШАН ОТОНИЧАР, погинуо у партизанским редовима 1945 године.

Инж. СИЛВИО ГЕРЦЕЉ, погинуо у партизанским редовима 1945 године код Чазме.

СТАНКО ВУКОВАЦ, ст. шумарства, погинуо у партизанским редовима 1945 године у Босни.

Инж. ХИЛМИЈА ДУБРАВИЋ, убијен 1945 године у логору Јасеновац.

Инж. АНТЕ СЕДМАК, погинуо 1945 године у Мрзлим Водицама у Горском Котару на службеној дужности.

Инж. ВЕЛИМИР ЈАКИЋ, пуковник Југославенске Армије, командант 37. Дивизије умро 1946 на Голинику.

Инж. ЗДЕНКО ШРАМ, убијен од усташа 1944 године у Дарувару.

Инж. ВИЛИМ КУЧИЋ, погинуо на путу из талијанског у немачки логор 1944.

**НЕКА ЈЕ СЛАВА БОРЦИМА И ЖРТВАМА ФАШИЗМА ДРУГОВИМА
ИЗ ШУМАРСТВА И ДРВНЕ ИНДУСТРИЈЕ, КОЈИ ПОЛОЖИШЕ
ЖИВОТЕ КАО ДИО ОГРОМНЕ ЖРТВЕ КОЈУ СУ НАШИ НАРОДИ
ПОДНЕЛИ У БОРБИ ПРОТИВ ФАШИЗМА СТВАРАЈУЋИ СВОЈУ
СЛОБОДУ И СРЕТНУ БУДУЋНОСТ!**

**ЛИСТОТ ТРЕБА ДА БИДЕ ОТРАЗ НА НАШАТА СТРУЧНА РАБОТА,
ДАЈТЕ МОЖНОСТ ТОВА ДА БИДЕ!**

PERSPEKTIVE RAZVOJA ŠUMARSTVA U VEZI PETOGODIŠNJEG PLANA RAZVITKA NARODNE PRIVREDE FNRJ

*Перспективы развития лесннхества по отношению пятилетнего плана
развития народного хозяйства Ф. Н. Р. Ю.*

Životni uslovi, kojima su ljudi okruženi i koji su dosad vladali nad ljudima, sad dolaze pod vladavinu i kontrolu ljudi; sad ljudi prvi put postaju svesni, istinski gospodari prirode i to u onoj meri, u koliko postaju gospodari nad vlastitim društvenim odnosima. Ljudi onda sa potpunim stručnim znanjem primenjuju zakone svog vlastitog društvenog delovanja, koji su dotle prema njima stajali kao tuđji prirodni zakoni, njihovi gospodari.

(Engels: Anti Dühring, str. 298.)

Króž narodno-oslobodilačku borbu narodi Jugoslavije ostvarili su nov, istinski demokratski društveni poredak i time stvarili najjaču snagu i osnovni uslov za pristupanje socijalističkoj izgradnji narodne privrede, za prevođenje naše zemlje s koloseka agrarno-zaostale zemlje sa slabo razvijenom industrijom, sa zaostalom tehničkom bazom na kolosek industrijske zemlje, tehnički i ekonomski visoko razvijene. Time što su kod nas odlučujuća sredstva za proizvodnju prešla u društvenu svojinu i postala svenarodna imovina, ostvaren je neposredni uslov za plansko vođenje narodne privrede. Društvena svojina, koja u našoj zemlji vlada glavnim srestvima proizvodnje, povezuje celokupnu narodnu privredu u homogenu jedinstvenu celinu. Tom jedinstvenom celinom nužno je upravljati jedinstveno, to znači planski. Stoga se u našoj zemlji narodna privreda može razvijati isključivo samo planski.

Ocenjujući plansku privredu nove Jugoslavije kao promenu ekonomskih kategorija, koja je omogućena ostvarenjem novih istinski demokratskih društvenih odnosa, prelaz na plansku privredu postaje istovremeno i nužna posledica stvorenih društveno-ekonomskih i društveno-političkih promena, tj. ekonomska nužnost, diktovana objektivnim uslovima društvenog zbivanja.

Naš prvi petogodišnji plan razvitka narodne privrede FNRJ postavlja velike ciljeve snažnog poleta u industrijalizaciji zemlje, određuje realnu liniju savlađivanja privredne zaostalosti uopšte i daje našim narodima svetle perspektive materijalnog i kulturnog procvata.

Naš prvi petogodišnji plan daje jasnu liniju jedinstvenog usklađenja sviju snaga za postizavanje određenih osnovnih ciljeva, stoga za svakog građanina treba da prestavlja pravac neposredne i svakodnevne akcije, pravac orijentacije i rada, sadržinu i liniju celokupnog našeg učešća u materijalnom i nematerijalnom zbivanju naše zemlje.

Zavođenjem planske privrede uz ove uslove ekonomski zakoni liberalističko-kapitalističkog sistema izgubili su svoje pozicije, sa kojih su stihijski upravljali društveno-ekonomskim i društveno-političkim zbivanjima. Ti zakoni bivaju planskom privredom ili brisani, jer ih je stvarnost učinila neskladnim i suprotnim današnjoj fazi istorijskog razvitka ili su podvrgnuti jedinstvu volje i cilja, tj. planskom upravljanju privrednog delovanja.

Planski razvoj narodne privrede postavlja, dakle, i pred šumarstvo, pred važnu granu opšte privrede, zahtev, sa temeljitom revizijom i radikalnom korekcijom izvesnih teoretskih principa, koji su do sada važili ne samo kao načela šumskog gospodarstva, već koji su, u službi kapitalističke privrede stare Jugoslavije u skladu sa ekonomikom kapitalističkog poretka, predstavljani ponekad čak i kao ekonomski aksiomi, a ostajali većinom bez životne primene.

Promatrajući principe šumskog gospodarstva pod uglom naše današnje društvene stvarnosti, tj. perioda prelaza na plansku privredu, perioda pristupanja socijalističkoj izgradnji narodne privrede, pre svega treba jasno postaviti činjenicu da se odnosi i proporcije, u kojima treba da se razvija šumska privreda i šumarstvo uopšte, iz osnovna razlikuju od odnosa i proporcija postavljenih stihijskim zakonima kapitalističkog poretka.

Pored toga kod pravilnog utvrđivanja osnovnih principa u šumskom gospodarstvu moramo se bezuslovno opredeliti za metod privredne dinamike i odbaciti stari način posmatranja privrede u statičkom obliku, koji bi nas neminovno doveo u polozaj, da na izvesno pitanje ne nađemo odgovora, tj. ne izvršimo postavljeni zadatak ili će takav stav u datoj situaciji doći u disharmoniju sa planskim rukovodstvom šumskog gospodarstva u sklopu ostvarenja zadataka petogodišnjeg plana kao celine.

Linija razvoja šumarstva u skladu sa petogodišnjim planom mora ići pravcem, koji garantuje, da će razvoj šumske privrede biti uskladjen i uravnotežen sa privrednom delatnošću grana na nižem i onih na višem stepenu privrednog razvitka, vodeći istovremeno računa o daljnjem planskom razvoju i unapređenju pojedinih grana.

Kao osnovni princip pravilnog prilaženja narodnoj planskoj privredi i uspešnog ostvarenja petogodišnjeg plana treba postaviti liniju da šuma predstavlja prvenstveno sredstvo za poboljšanje života naše narodne zajednice, snažni izvor sirovina, produkata i drugih koristi za materijalno podizanje zemlje.

Prema tome, potrebno je pre svega uzeti temeljito u ocenu dosadani princip potrajnosti šumskog gospodarstva, princip po kome je šuma u užem ili širem opsegu tretirana kao objekt sam po sebi, sam za sebe, sa svrhom samom sebi. Potrebno je korenito raščistiti sa dosadanim posmatranjem šume kao izoliranog pitanja, kao samostalne ekonomske kategorije. Mesto toga, pošavši od dužih planskih perioda, no vodeći istovremeno strogo računa o celokupnoj privrednoj liniji kraćih planskih perioda, treba šumi i preko nje šumskoj privredi i šumarstvu uopšte uvek određivati pravilni ekvivalenat svrhe i tretmana u sklopu opšte privrede, upravljane planskim gospodarstvom. Teorija potrajnosti, koja je u dosadanoj praksi ili sama po sebi demantovana nepravilnom primenom po prostoru ili po vremenu ili je po pravilu ostala samo mrtvo slovo teorije, koje se šumoposjednik, uključivši i državu, iz spekulativnih i drugih razloga nije pridržavao, treba da bude podvrgnuta temeljitoj reviziji. Specijalno u prelazu na plansku privredu tu teoriju moramo uzeti u kritičnu ocenu i dozvoliti joj eventualnu primenu jedino uz dinamično proširenje vremenskih i prostornih elemenata i pod uslovom da se podvrgava principijelnoj i povremeno prilagođavanoj redukciji isključivo samo u srazmerama ekvivalenta jedne privredne grane u sklopu naše opšte narodne privrede.

Polazeći od postavljenog osnovnog principa proizlazi, da treba sa svakom šumom gospodariti isključivo samo kao sa delom opštenarodnog šumskog fonda. Plansko rukovodstvo u šumarstvu treba da dobije pun zamah, odbacivši krute neprimenjive teorije potrajnog gospodarenja po gospodarskim jedinicama u kraćim vremenskim periodima.

Brzi tempo industrijskog razvoja i ekonomskog poleta uslovljen je na mobilizaciji sviju privrednih srestava i ekonomskih rezervi. Upravljači stare Jugoslavije, tesno povezani sa stranim kapitalom, nisu ni pomišljali da dozvole domaćoj industriji puni razvoj, već su ekonomske rezerve tj. i šumski fond stavljali u službu kapitala tudjih zemalja. Jasno je, da nova Jugoslavija, sagrađena na istinski demokratskom poretku i upravljana najboljim sinovima svojih naroda, mobilizaciju privrednih srestava i ekonomskih rezervi pa i šumskog fonda neće primenjivati za svrhe koje nisu direktno zasnovane na interesima naroda, već će tu mobilizaciju da izvrši u cilju snažne industrijalizacije i ekonomskog poleta svoje zemlje. Prema tome pravilno korišćen šumski fond biće jedan od snažnih faktora na kome se bazira izgradnja naše industrije a time u vezi i ostvarenje petogodišnjeg plana.

Vodeći računa o opšte ekonomskom značaju šume ne samo u užem, nego i u širem prostornom i vremenskom okviru, pitanje potrajnosti treba da nadje odgovor ne kroz prizmu stroge potrajnosti bilo šumskog fonda, bilo prihoda, već kroz ispunjenje neposrednih i posrednih zadataka, kojima svaka šuma, gospodarska jedinica nižeg i višeg stepena, pa i šumski fond naše zemlje treba da služi:

Određivanje površina, koje treba da služe šumskoj proizvodnji (šumskog zemljišta) treba da bude zasnovano na dinamičkoj oceni proizvodne sposobnosti zemljišta, upotrebe zemljišta na najkorisniji način po narodnu privredu i po opšte interese te na oceni pravilnosti dosadanje primene izvesnog zemljišta u šumskoj proizvodnji. Prema tome, dosadanje statički način utvrđivanja zemljišta koje treba zadržati ili privesti šumskom gospodarenju, tj. određivanje t. zv. apsolutno šumskog zemljišta posmatrano kroz uski okvir lokalnih pa i regionalnih razmera, mora da ustupi svoje mesto ocenjivanju, zasnovanom na navedenim širim i dinamičkim pogledima.

Svojstva šume i šumskog zemljišta ne treba da budu samo izvor drvne mase, već i važan faktor vodozaštitne, poljozaštitne, klimatske, zdravstvene, estetske i druge primene.

Planom određene površine šumskog zemljišta treba trajno da daju šumske proizvode i koristi najveće efektivnosti i upotrebe u pravcu stalnog poboljšanja, povećanja i raznoobraznosti ekonomskih formi težeći ka sve novijim i savršenijim oblicima u cilju snažnog razvitka narodne privrede. Kvalitativno i kvantitativno poboljšanje šumske privrede treba da omogući puno intenziviranje šumskog gospodarstva uzgojem vrednijih tj. potrebnijih vrsta i iskorištavanjem svih proizvodnih mogućnosti.

Primena ovih principa daje s jedne strane mogućnost planskog geografskog razmeštaja i obnavljanja šumskog fonda, punog iskorištavanja bioloških osobina šume, omogućava pravilno manevriranje seča uvećavajući i smanjujući ih u određenim planskim periodima skladno opštim privrednim zadacima, a sa druge strane dozvoljava elastičnu primenu novih, boljih, potrebnih i stoga odgovarajućih vrsta drveća i načina šumskog gospodarenja.

Princip potrajnog šumskog gospodarstva nije mogao na ova pitanja zadovoljavajuće da odgovori, pa je u toliko jasnije da taj princip ne može da i nadalje zadrži svoju primarnu i odlučujuću ulogu, već treba da se podredi širim i snažnijim principima, koji mu samo u specijalnim slučajevima, vremenski i prostorno ograničenim, dopuštaju strogu primenu i priznaju korisnost.

Petogodišnjim planom postavljeni godišnji zadatak u privođenju nepošumljenih zemljišta šumskoj proizvodnji, u regeneraciji i melioraciji šikara te opustošenih šuma više nego trostruko prevazilazi opseg te delatnosti u 1946. godini, tj. u godini obnove. Zamašan zadatak, koji se time šumarstvu stavlja u dužnost, može da bude sa uspehom ostvaren, ako rešenju istoga pristupimo ne samo kao pošumljivači i odgajivači šume, već istovremeno kao vaspitači i odgajivači naroda. Izvršiti taj zadatak i osigurati uspeh izvršenih radova moći ćemo samo onda ako se u svome radu oslonimo na što širu pomoć i podršku naroda, masovnih organizacija i narodne vlasti. Samo najširom saradnjom naroda možemo se boriti za puno ostvarenje i premašenje tog zamašnog zadatka, koji pred nas postavlja petogodišnji plan. Samo ovakim prilaženjem tom kompleksnom problemu možemo sa sigurnošću računati na pravi uspeh. U izvršenju ovoga zadatka, moći ćemo uspeti samo onda, ako ga budemo posmatrali kao kolektivan i narodni, jer ćemo time objediniti kolektivne napore i postići da rezultati tih napora budu od naroda i svesrdno čuvani, negovani i unapređivani.

U pogledu same tehnike izvršenja pošumljavanja moraćemo naročitu pažnju posvetiti planskom izboru vrste drveta vodeći računa ne samo o elementima staništa već i o upotrebnoj vrednosti pojedinih vrsta, diktovanoj potrebama i stepenom tehničkog razvoja drvne industrije, narodne privrede kao celine i perspektivama razvoja industrije, te opšte privrede.

U izvršenju melioracionih radova i u zaštiti zemljišta, šumarstvo preuzima na sebe obavezu izvršenja zadataka koji daleko premašuju radove izvršene u tome pogledu u predratnim godinama. U najsloženijim i najtežim meliorativnim problemima šumarstvo treba uspešno da reši pitanja zaštite i stabilizacije zemljišta, pitanje unapređenja proizvodne sposobnosti tla. Taj zadatak se nužno postavlja u svom zamašnom opsegu baš pred šumarstvo, jer jedino ono, primenjujući složene tehničko-biološke metode može uspešno da odigra ulogu pionira i melioratora u gotovo svim slučajevima, gde ni tehničke ni biološke metode odvojeno ne mogu pružiti potrebnih rezultata.

Naročito važnu ulogu u ostvarenju opštih privrednih zadataka petogodišnjeg plana šumarstvo treba da odigra u pogledu podizanja poljozaštitnih pojaseva koji svojim zaštitnim dejstvom treba da unaprede poljoprivredu i pruže snažne koristi u pravcu poboljšanja klimatskih i meteoroloških uslova u ugroženim reonima. Najuže koordinirajući svoj rad, kako u pogledu principijelne primene tako i u pogledu tehničke sprovedbe, šumarstvo treba da pruži poljoprivredi u tom pogledu snažnu pomoć.

U cilju učvršćenja planske privrede uopšte i planiranja šumskog gospodarstva, a napose radi postizavanja pravilne evidencije šumskog fonda, njegovog prirasta, pravilne i tačne ocene korišćenja šumskih proizvoda, inventarizacijom šumskog gospodarstva, treba da se prikupe prvi osnovni elementi za sveukupnu šumsku površinu naše zemlje. Uređenjem više od trećine sviju

šumskih zemljišta idemo ka ostvarenju najsolidnijih planskih elemenata i to tako brzim tempom, koji u usporedbi sa radom na tom području u staroj Jugoslaviji stoji u srazmeri brzine vožnje brzog voza spram brzine kretanja pešaka. Kod toga se ne mora posebno naglasiti od kakvog će ogromnog značaja u planiranju šumskog gospodarstva biti podaci, koje će sprovedena inventarizacija i uređenje šuma pružiti, kad imamo u vidu skroz nepouzdati i neverodostojni način prikupljanja statističkih podataka u staroj Jugoslaviji, koji su temeljitim promenama svijlu elemenata šumskog gospodarstva za vreme narodno-oslobodilačkog rata izgubili svaku, pa čak i orijentacionu, vrednost.

Polazeći od principa, postavljenog u vezi pitanja potrajnosti šumskog gospodarstva, iskorištavanje šuma, obuhvaćeno odredbama petogodišnjeg plana treba da se razvija snažnim tempom u pravcu njegovog intenziviranja na taj način što će se pored smanjenja godišnjeg etat u 1951 godini za oko 20% u odnosu na godinu 1939, postići dvostruko povećanje proizvodnje polufabrikata i preradevina u odnosu na 1939 godinu. To će se postići na taj način što će se planski smanjiti neracionalna upotreba i potrošnja šumskih proizvoda a naročito drveta u svrhe, gde se ti proizvodi mogu supstituirati proizvodima šire sirovinke baze i boljih tehničkih svojstava odnosno racionalnijim i konačnim proizvodima šumskog gospodarstva.

Energični zahvat u zaostalu tehniku iskorištavanja i prerade šumskih proizvoda, te pravilno iskorištavanje materijala, koji je do sada smatran otpacima, posredno će proširiti sirovinke baze u zamašnom opsegu ne povećavajući bez posebne potrebe stvarni etat iznad onoga, koji je petogodišnjim planom utvrđen.

Snažan udeo u racionalnom iskorištavanju i primeni sirovina u planskoj šumskoj proizvodnji daće planska dislokacija pilana i drugih drvno-industrijskih pogona. Oslonivši sa jedne strane razmeštaj pilana na elemente snabdevanja sirovinama i na izvore energije, planska dislokacija pilana bezuslovno treba da temelji na istovremenom najboljem rešenju prerade otpadaka, bilo u sastavu istog drvno-industrijskog pogona, bilo putem zasebnih odgovarajućih industrijskih pogona zasnovanih po načelu što racionalnije koncentracije pilanskih otpadaka. Obzirom na to, da sadanji razmeštaj drvno-industrijskih pogona pretežno ne odgovara svim uslovima planske dislokacije, to će se tražeći osu težišnih momenata planiranja drvno-industrijskih pogona, uz temeljnu ocenu istih, slobodnije moći naći rešenje, koje će istovremeno da bude usklađeno i sa zahtevima drugih zainteresovanih grana proizvodnje i perspektivom njihovog razvoja u opšte društveno-ekonomskom okviru.

Niska proizvodnost rada u šumskom gospodarstvu bez sumnje određuje grani šumske privrede jedan od najnižih stepena proizvodne delatnosti u sklopu opšte privrede. Uporna borba za što snažnije unapređenje proizvodnosti rada postavlja se dakle kao jedan od osnovnih principa koji stručnom rukovodstvu u šumarstvu treba da postane dosledni metod svakodnevnog rada. Učvršćenjem postojećih organizacionih formi u šumskom gospodarstvu, njihovim neprestanim usavršavanjem i doterivanjem, pravilnim korišćenjem stručnih, kvalifikovanih i nekvalifikovanih kadrova i upornim obrazovanjem novih kadrova, osiguraćemo unapređenje i razvoj radne proizvodnosti. Postepeno i sistematsko zavođenje mehanizacije u svim fazama šumske proizvodnje, primena savremenih proizvodnih procesa počev od same tehnike pošumljavanja, korišćenja, zaštite i unapređenja proizvodnih snaga zemljišta, iskorišćavanja

primarnih šumskih proizvoda, pa sve do produkcije finalnih proizvoda, tako naše delovanje treba da bude prožeto upornom borbom za poboljšanje proizvodnosti rada, pravilno i dinamički primenjujući najbolje metode u ustrajnoj težnji ka njihovom usavršenju.

Kao preduslov za postizavanje efikasnih uspeha i napretka u tom pogledu postavlja se bezuslovno ispunjenje dvaju preduslova: evidencije i opet evidencije. Zavođenje pravilno organizovane evidencije, uproštene po formi usavršene po sadržini i korisnosti te efikasne po brzini njezinog stvaranja primene, predstavlja snažan automatski regulator i signalizator ne samo na putu uvođenja veće proizvodnosti rada već i kod upravljanja planske šumske privrede i šumarstva uopšte. Zadaci evidencije i kontrole zasnovani na savsesno utvrđenim normama, predstavljaju naročito u šumarstvu tešku borbu jer šumska proizvodnja operiše sa specifično dekoncentrisanim i terenski razbacanim radilištima sa najprostranijim i teško obuhvatljivim sirovinskim bazama, uz pomanjkanje stručnog i pomoćnog kadra, kao i stalnog radničkog kadra u mnogim fazama proizvodnog procesa. Stoga borba za dobru evidenciju baš u šumarstvu treba da bude toliko upornija, principijelnija i bezuslovna ostvarajući i savlađujući svesrdnim i ustrajnim zalaganjem šumarskih stručnjaka elemenat po elemenat u sklopu kompleksnog zadatka: dobre evidencije:

Organizaciono učvršćenje šumskog gospodarstva treba da bude sadržano u pravilnom i snažnom obuhvaćanju svih triju sektora na ostvarenju petogodišnjeg plana: državnog, zadružnog i privatnog. Dobro organizovano državno šumsko gazdinstvo sa tačno određenim zadacima, sa snažnom i što operativnijom povezanošću sa terenom putem šumskih uprava, drveno industrijskih pogona i manipulacija, a istovremeno pravilno uključeno u glavnim direkcijama, svojim širokim ovlašćenjima i samostalnošću treba da bude opruga pokretaljka, koja celokupnoj organizaciji državnog sektora daje potrebnu dinamiku, prihvatajući istovremeno punu inicijativu spram zadružnog i privatnog sektora. Kroz šumska gazdinstva ne treba nipošto da se provlače neki zaostaci ili kontinuelno-tradicionalni talozi organizacionih forma i metoda rada državnog šumskog gospodarstva stare Jugoslavije. Nove forme rada u šumarstvu zahtevaju, da temeljito iskorenimo stare organizacione oblike i načine rada, koje su svojim birokratizmom sve više zapadale u inertnost i tromost, radi nedovoljne veze sa narodom, terenom i stvarnošću. Kako je društveno uređenje stare Jugoslavije, iako trulo ipak nosilo u svojoj utrobi zdrav zametak snaga i uslova demokratskog društvenog preporoda nove Jugoslavije, isto tako su se i u dotrajalosti organizacionih formi i poslovanja šumskog gospodarstva stare Jugoslavije sporadično pojavljivale konture pravilnijih organizacionih postavki i boljeg rada, nošene i branjene po nekolicini naprednih drugova. I baš zato, što organizacija šumskih gazdinstava temelji na iskustvima loše organizacije i poslovanja ranijih organizacionih jedinica, baš zato što su šumska gazdinstva njihov preporođeni i usavršeni naslednik, ispoljava se negacija starih organizacionih formi i načina rada toliko snažnije i odlučnije po formi a napose po sadržini. Organizacione jedinice državnog šumskog gospodarstva, svojstvene svestranošću delatnosti i kompleksnošću zadataka, čije rešenje im se poverava, moći će u potpunosti da odgovore ostvarenju petogodišnjeg plana samo onđ, ako kurs svog poslovanja uprave na što veću neposrednost, inicijativnost i dinamiku. Tako će naslednice organizacionih formi, koje su bile kočnica privrednog razvoja, postati snažna transmisija kod udela šumarstva u privredi naše zemlje i odgovoriti stepenu društvene ekonomske stvarnosti.

Pomaganje zadružnog i privatnog sektora u šumskom gospodarstvu na svim fazama proizvodnog procesa i u otkupu proizvedenih produkata prestavlja za državna šumska gazdinstva važan zadatak. Jedino njihovim najaktivnijim učešćem u tome pravcu, zadružni i privatni sektor biće snažan oslonac privrednom napretku naše zemlje, ispunjujući svoj znatan i uticajan udeo u ostvarenju petogodišnjeg plana. U tom pogledu potrebno je učiniti energičan korak unapred, probuditi se iz dosadanje indiferentnosti, bez odlaganja posvetiti naročitu pažnju obuhvatanju tj. unapređenju i pomaganju nedržavnih sektora.

Racionalno održavanje postojećeg šumskog fonda, zaštita njegovih proizvodnih snaga i proizvoda, unapređenje šumskog gospodarstva na viši stepen i obezbeđenje proširenih i produbljenih produkcionih pozicija, uslovljeno je napokon snažnom i efikasnom zaštitom šumskog fonda. Štiteći našu šumu i šumska zemljišta od devastacije bilo po šumoposjednicima bilo bespravnic; korišćenjem i zaštićujući šume od elementarnih i parazitarnih šteta, štitićemo ekonomsku snagu naše zemlje i time ujedno uspešno pripomoći jačanju planski postavljenog razvoja i poleta naše narodne privrede. Kod rešavanja zadataka zaštite šuma moramo se naročito čuvati da ne zađemo u kolotečinu stare neuspele i pogrešne prakse tretirajući pitanje šume i njezine zaštite kao izolirano pitanje.

Rešavajući uporedo pitanje snabdevanja seoskog stanovništva sa šumskim proizvodima sa pitanjem racionalizacije utroška i supstitucije šumskih proizvoda produktima šire sirovinske baze, naći ćemo pravilnu soluciju pitanja zaštite šuma.

Vaspitanjem naroda, objašnjavanjem svrhe i potrebe biće uspešno rešen drugi deo pitanja zaštite šuma, koji će se moći rešiti samo onda, ako naše delovanje oslonimo na organe državne vlasti i prenesemo na saradnju masovnih organizacija, ako ga temeljimo na kolektivnoj svesti, na ubeđenosti i zainteresovanosti naroda, na društvenoj odgovornosti i kontroli.

Najvažnije stvari valja ponavljati, ne zato da bi im time dali obeležje važnosti, već prosto zbog toga, da ih ponavljanjem bolje razmislimo, bolje usvojimo i sigurnije sprovedemo:

Šumarski stručnjak ne može da zadovolji zadacima svog poziva, a po gotovo ne zadacima, koje naša narodna država pred nas postavlja, ako pored tehničke spremne, društveno-ekonomske orijentacije, punog uvida u odvijanje privrednog života nije agitator, ako se neprestano ne obraća narodu, ne pri sluškuje njegovim težnjama i ako istovremeno ne vaspitava narod u pravcu pravilnog odnosa spram šume a u cilju uspešne zaštite šumskog fonda.

»Od živoga opažanja k apstraktnom mišljenju i od njega k praksi — to je dijalektički put saznanja istine, saznanja objektivne realnosti.« (Lenjin: Filozofske sveske, str. 166, na ruskom).

Reči druga Lenjina treba da nam budu putokaz kod planskog sprovođenja i razvijanja stručne nastave, naučnih i naučno-istraživačkih radova u šumarstvu. Govoriti o zadacima, koji stoje pred našim visokim školama, naučnim institucijama, srednjom i nižom stručnom nastavom, bilo bi suvišno, jer oni nužno proizlaze kao pomoć izvršenja ostalih planskih zadataka. No baš zato je potrebno podvući, da sam način prilaženja rešavanju pitanja iz te oblasti i metod rada treba da budu u živoj povezanosti a često i u direktnoj uslovljenosti sa neposrednim zahtevima prakse, sa zahtevima što uspešnijeg

ostvarenja petogodišnjeg plana. Dosadanja nedovoljna odnosno nikakva povezanost nauke, nastave i straživačkih radova sa potrebama prakse i sa stvarnošću u buduće ne može i ne sme naći primene.

Perspektive razvoja našeg šumarstva, zasnovane su na novim teoretskim osnovama šumskog gospodarstva i na novom stilu rada, koji nužno proizlaze iz korenitih društveno-ekonomskih i društveno-političkih promena u našem narodnom životu. Novi ekonomski uslovi postavljaju našem šumarstvu proširene i nove zadatke određujući ujedno i nov način prilaženja rešavanju istih. Pod rukovodstvom opštedržavnog plana naše šumarstvo može te zadatke uspešno da reši ako se u mnogo čemu temeljito preorijentiše, preobrazi, postane više diramično, elastičnije i produktivnije.

Osnovni principi šumskog gospodarstva u buduće ne smeju više da se temelje na uskim postavkama šumarstva kao odvojeno posmatrane gospodarske grane, već moraju da budu izraz i sastavni deo razvojnog pravca i poleta našeg društvenog i ekonomskog zbivanja kao celine.

Privredni plan šumskog gospodarstva istovremeno predstavlja snažan mehanizam ,preko kojega narodna vlast aktivno deluje na unapređenje šumarstva i šumske privrede.

Petgodišnji plan razvitka narodne privrede, u kojem je sadržan plan šumskog gospodarstva, postavio je velike ciljeve, odredio je preciznu liniju rada i borbe za ispunjenje postavljenih zadataka. Na službenicima šumarske struke kao saradnicima organa državne vlasti, leži puna odgovornost za ispunjenje našeg prvog petogodišnjeg plana u šumskom gospodarstvu, na nama je da doprinesemo svoj snažan udeo kojim plansko šumsko gospodarstvo treba da učestvuje u temeljitom preobražaju naše zemlje.

С о д е р ж а н и е: Автор излагаєт основные принципы передового лесничества в переходной фазе до социализма. Толкуются основные вопросы лесоводства, выполнение мелиорационных работ, лесонасаждение, приводятся сугестии для лесоексплоатации и объясняются диалектическим образом организационные формы.

**НЕ СМІЈЕ БИТИ ДРУГОВА, КОЈИ НІСУ ЧЛАНОВИ ДРУШТВА
ИНЖИЊЕРА И ТЕХНИЧАРА И КОЈИ НІСУ ПРЕТПЛАТНИЦИ
СТРУЧНОГ ГЛАСИЛА »ШУМАРСКОГ ЛИСТА«!**

ЛУЧ И ЊЕГОВО ДОБИЈАЊЕ

Терпентин и калафонија важни су индустријски производи чија је сировина смола. Код нас је познато добијање смоле из живих борових стабала (смоларење). Један други начин био би добијање смоле из луча.

У нашој земљи по старим сециштима у боровим састојинама има доста пањева, чијим би се крчењем могле добити знатне количине луча, те је и код нас актуелно упознавање начина добијања луча.

Ова тема исцрпно је обрађена у студији А. И. Михејевског под горњим насловом, која је објављена 1945. г.⁽¹⁾

У моменту, када приступамо планској индустријализацији и искоришћавању наших домаћих сировина, добијање луча има посебан интерес за шумаре, који ће бити позвани да ову сировину припреме за нашу индустрију.

У вези са овим, сматрао сам за корисно, да за читаоце Шумарског листа саопштим садржај књиге Михејевског у виду извода, настојећи да изнесем најважније и првенствено чисто практичне чињенице.

ОБРАЗОВАЊЕ ЛУЧА

Под лучем се подразумева смоловита дрвна материја. Од обичног дрвета луч се разликује знатно већим садржајем смоле. По правилу луч садржи 13 и више процената калафоније.

По своме пореклу луч може бити двојак: луч из пања и луч из дебла. Овај последњи настаје у деловима дебла после озледа од стране човека или од стране гљива.

Као сировина у хемијској индустрији нарочито је важан луч из пањева због његове релативно високе смоловитости и због тога што после сече борових састојина остаје знатан број пањева из којих се овај луч добија.

Садржај смоловитих материја у дрвету, изражен у процентима од тежине дрвета (сувог или сировог) назива се релативна смоловитост. Смолитост дрвета тек посеченог бора релативно није велика. Она варира од 3—7% од тежине апсолутно сувог дрвета и зависи од броја и величине смолних канала, који се у дрвету налазе.

Ови канали постоје у свим деловима бора, али их је највише у најнижим деловима стабла, баш у пределу где дебло прелази у дебеле жиле. Због тога и смолитост у разним деловима дебла варира према њиховој висини. Она је најмања у средњем делу дебла. Идући ка врху она се незнатно повећава, а идући на ниже јако расте. У најнижем делу дебла, почев од прсне висине ка врату корена, смолитост се јако повећава. Пањ тек посеченог стабла одликује се великом смоловитошћу у поређењу са осталим деловима стабла. Исто тако, није једнака ни смолитост дрвета срчике и дрвета белике. Дрво срчике је тврђе и његова смолитост је 2—3 пута већа него у дрвета белике.

Током времена у пањевима, заосталим иза сече борових стабала, релативна смолитост се значајно повећава. Често 15—20 година после сече

¹⁾ А. П. Михејевски, Осмол и его заготовка. Конз, Москва 1945.

смоловитост очуваних делова борових пањева достиже 40% од тежине сувог дрвета. Овај процес увећавања смоле у боровим пањевима назива се сасревање боровог луча.

Релативно повећавање смоле у пању настаје услед разарања ћелија и трулења белике и мање смоловитих делова. При овоме пањ губи у тежини и запремини. Међутим ово има своју границу, после које смоловитост почиње да опада. Ова граница на песковитим земљиштима пада у 20—25 година после сече. То се објашњава тиме што се са разореним деловима пања у том периоду губи и значајна количина смолних материја.

Луч у боровим пањевима настаје, дакле, као последица трулења делова дрвета са мало смоле, у првом реду белике. Последица тога је повећавање релативне смоловитости у преосталим деловима пања.

Педолошки услови, који утичу на физиолошке процесе, који се одигравају у дрвету у току његовог живота, одражавају се на процесе, који се одигравају у пању после смрти дрвета, т. ј. на процесе т. зв. сазревања пањевог луча. Пешчана земљишта дају луч најбогатији смолом, са високим садржајем терпентина. На глинастим и блатним земљиштима луч је знатно сиромашнији у смоли и са малим садржајем терпентина.

ТЕХНИЧКИ УСЛОВИ ЗА ПАЊЕВИ ЛУЧ

Луч се у хемијској индустрији искоришћава за добијање калафоније, терпентина, смоле и неких других производа.

Ради добијања калафоније и терпентина, луч се дроби у мале честице (пверје), из којих се екстракцијом са растварачима (бензин и др.) извлаче смолне материје. Добијени раствор подвргава се дестилацији, при којој се добијају, обратно, растварач, затим терпентин и, у остатку, калафонија.

Ради добијања смоле и терпентина луч се излаже сувој дестилацији. За то се делови уситњеног луча стављају у херметички затворене апарате (реторте, казане, камере од цигала), који имају канале за испицање производа разлагања луча, и излажу загревању без присуства ваздуха до температуре од 350°—400° степени (Целсиуса оп. ур.). Под утицајем топлоте дрво се разлаже (угљенише). При овом се из њега издваја вода, терпентин, киселина и смола. Смола у главном потиче из смолних материја а терпентин у целости из смолних материја, које се налазе у лучу.

Вода, терпентин и киселина као и део смоле претварају се под утицајем топлоте у паре и заједно са гасовима одводе се кроз цеви у хладњаке, где, пошто се охладе, прелазе у течност. А смола истиче из апарата у нарочите пријемнике.

Из овог врло кратког и упрошћеног описа процеса добијања калафоније, терпентина и смоле види се да количина добијеног производа непосредно зависи од садржаја смолних материја у лучу. Због тога хемијска индустрија и поставља одговарајуће захтеве на квалитет луча.

По тим условима, за оцену квантитета пањевог луча долазе у обзир ови показатељи:

- 1) Садржај смолних материја (калафоније, терпентина);
- 2) Влажност луча;
- 3) Квалитет уситњености (величина појединих комада, степен њихове очишћености од белике, земље и трулежи);
- 4) Пуноћа слагања у фигурама или пунодрвност.

Према садржају смолних материја луч се дели на три класе:

- 1) Мастан, са садржајем калафоније преко 21⁰/₀
- 2) Средњи, са садржајем калафоније 16—20⁰/₀
- 3) Постап, са садржајем калафоније 13—15⁰/₀

По спољњем изгледу, иверје масног луча се разликује од средњег и посног тамно-филибарним отејајем. Танки слој дрвета, отсечен од масног луча има тамно масни изглед и пресијава као, омашћена хартија. Масни луч тежи је него средњи и посни. Задах на смолу јачи је код масног него код средњег и посног луча.

По старости, најбољи луч се добија из пањева 15—20 година после сече дрвета.

Према влажности луч се дели на три класе:

- 1) Суви — са садржајем влаге до 20⁰/₀
- 2) Полусуви — са садржајем влаге до 25⁰/₀
- 3) Сиров — са садржајем влаге преко 25⁰/₀

У пракси се сувим сматра онај луч, који је стајао сложен у фигури целог лета, полусувим онај, који је сложен у фигури стајао 3 пролетно-летња месеца а сировим онај, који је сложен у фигури стајао мање од три месеца.

Влажност луча нема приметног утицаја на какво било повећавање или смањење исхода производње. Ипак, при сувој дестилацији луча његова влажност изазива продужавање процеса прераде и повећани утрошак топлоте. Што је у лучу мање влаге, он се тим пре суши и тим брже угљенише у пећима или ретортама. Због тога је одлежали, суви (т. ј. благовремено припремљени) луч више цењен у продукцији, него сиров.

Захтев на квалитет уситњености луча своди се на сврсисходну раздробљеност луча у комаде и на њихово марљиво чишћење од белике, земље и трулежи.

Према величини ових комада разликују се две врсте луча:

1) Крупни, шумски луч, који комади могу имати до 35 см. у попречном пресеку,

2) Ситни луч, чији комади имају до 15 см. у попречном пресеку.

Крупни луч се спрема у шуми а уситњавање се врши у фабрикама. У оба случаја разбијање пањева треба вршити »једним ударцем«, тако да се добијају комади без огранака, да у једном комаду не буду две бочне жиле, које стрче на разне стране и умањују пуноћу слагања.

Захтев да се луч очисти марљиво од земље, белике и трулежи потпуно је оправдан. Кора, трулеж, земља и песак, ако остану на комадима луча, биће у најмању руку излишан баласт за производњу. Преносити овај баласт у фигури, у шуми, потом превозити га из шуме у фабрике, нема никаквог смисла. Сем тога трулеж и земља умањују издашност смоле јер се ова при дестилацији слеђује за трулеж и земљу, и, под утицајем велике температуре, претвара у коке стварајући масти, које прљају терпентин.

СЛАГАЊЕ ЛУЧА

У шуми израђени луч слаже се у правоугаоне фигури, као огревно дрво. Фигуре могу бити високе 1,20 см, широке до 2 м., произвољне дужине.

При пријему луча од стварне кубатуре одбија се на исушивање и слегање, код сировог луча, 20⁰/₀ а код полусувог 10⁰/₀. Код сувог луча овог одбијања нема.

НАЧИН ПРИПРЕМАЊА ЛУЧА И ИЗБОР ПАЊЕВА ЗА КРЧЕЊЕ

Припремање пањевог луча своди се на крчење смоловитих пањева, њихово чишћење и слагање тако добијеног смоловитог дрвета. Сав овај посао дели се на следеће основне радње:

1) поткопавање пањева и опсецање њихових бочних жила, 2) крчење пањева, т. ј. њихово извлачење из земље, 3) уситњавање пањева (разрезавање и дробљење, чишћење смоловитог дрвета од белике, земље и трулежи, слагање добијеног луча у фигури), 4) затрпавање јама, насталих при вађењу пањева из земље.

Основна и од свих најтежа радња — то је крчење пањева. Поткопавање пањева, опсецање бочних жила и затрпавање јама јесу помоћни радови при крчењу. Уситњавање пањева, чишћење смоловитог дрвета и слагање луча обично су раздвојени од крчења како временски, тако и по извршиоцима.

Крчење пањева врши се било ручно, било уз помоћ нарочитих машина и алата или уз помоћ експлозива.

У првом случају радници извлаче пањеве из земље помоћу обичне полуге. У другом случају за извлачење пањева из земље примењују се мање или више компликовани механизми, који се ставају у погон снагом човека, коња или машина (најчешће трактора). У трећем случају пањ се извлачи из земље силом експлозије.

Основни задатак при крчењу пањева састоји се у томе, да се постигне што потпуније извлачење засмољеног дрвета пања а делом и жиле срчанице, која се обично одликује повећаном смоловитошћу. Ово је важно због тога, што на део надземне чести пања отпада просечно тек 25—30% свег његовог дрвета, док на подземни део (корени систем) отпада 70—75%.

При свим начинима крчења пањева, на продуктивност рада утичу карактер земљишта, старост пањева и њихов корени систем.

Крајњи циљ при крчењу пањева јесте добијање што смоловитијег дрвета са што мањим утрошком рада. Ово се постиже преборним крчењем најсмоловитијих пањева, са иструделом беликом и жилама а остављањем крупних пањева и пањева од свеже сече, који се тешко дају крчити.

Овакав поредак крчења пањева може бити допуштен у случајевима великих залиха пањева. Ипак треба имати у виду да се при оваквом крчењу пањева са јединице површине сечишта добија мање смоловитих материја у апсолутном износу него при крчењу свих пањева редом, те се сировинска база не искоришћава у потпуности.

Све радове по спремању луча треба изводити у режији шумског господарства. При том мора се нарочита пажња обратити на заштиту суседних састојина од пожара и на заштиту подмладка и семењака од повреда.

РУЧНО ПРИПРЕМАЊЕ ПАЊЕВОГ ЛУЧА

При ручном крчењу пањева као основна радња оруђа служе: лопата, тестера, секира, маљ, клинови и дрвене полуге.

Поткопавање пања и опсецање бочних жила чини припрему за крчење пањева. После опсецања бочних жила прекида се узајамна веза између разрганог система жила и пања и умањује маса земље, коју треба избацили на површину.

Пошто је пањ поткопан, бочне жиле се обично опсецају секиром, после чега се приступа самом крчењу.

У примени су два начина ручног крчења пањева. По првом, после поткопавања и опсецања бочних жила, чело пања се зацепи. У процеп се улаже полуга, којом се пањ окреће око срчанице као око осовине, те се ослобађа од бочних жила. После тога се пањ разбија на комаде потребне величине и извлачи из земље.

По другом начину после поткопавања и опсецања бочних жила под пањ се подвлачи полуга, испод које се ставља нека подвала. Притезањем ка земљи слободног краја полуге пањ се ослобађа од жила па се вади из земље и разбија у комаде или се још у самој јами разрезаје.

После крчења пањева исти радници затрпавају јаме.

Крчење пањева могу вршити само радници организовани у бригаде (партије), јер снага једног радника није довољна, нарочито кад се ради о крупнијим пањевима. Бригаде сачињавају најчешће 3—5 људи. Колектив бригаде ради на самом крчењу пањева, а остале послове (поткопавање, опсецање жила, чишћење, слагање луча у фигуре) извршавају чланови бригаде појединачно. Изузетно на разбијању пањева раде два човека, због природе самог посла.

Број радних дана потребних за спремање 1 m³ пањевог луча није сталан. Он зависи од старости пањева, дебљине њихових жила, од особености земљишта од структуре земљишта, и других услова. Лакше се крче стари и мали пањеви него свежи и крупни. Ручно крчење је лакше на растреситим него на сабијеним земљиштима. Просечно, по нормама које важе у СССР-у, за припремање 1 m³ луча потребно је 1,25—1,30 наднице.

Преимућство ручног припремања луча је у његовој покретљивости и у томе, што не захтева раднике-специјалисте.

Али ручно спремање луча мучан је посао и изазива велики утрошак радне снаге и то је његов битни недостатак. Због тога, тамо где раде мале бригаде, остају неискрчени крупни и свежи а вредни пањеви, који се тешко крче. Овакви пањеви морају се крчити машинама или експлозивом.

Сезона припремања луча поклапа се са сезоном највећих пољопривредних радова на селу. Ослобођење из сељачког газдинства радне снаге ради спремања луча скопчано је у то време са великим тешкоћама, а у време сетве и жетве је готово сасвим немогуће.

СПРЕМАЊЕ ПАЊЕВОГ ЛУЧА ПОМОЋУ МАШИНА И АЛАТА ЗА КРЧЕЊЕ

Машине и алат, примењени при крчењу пањева, могу се поделити у три основне групе:

- 1) најпростији је алат за крчење у облику полуге, чији се један крај подвлачи под пањ а на другом крају дејствује снага радника;
- 2) направе за крчење, које пањ издижу на више помоћу точкова-зупчаника, котура и сл.;
- 3) машине и алат који пањ изваљују на бок помоћу завртања, ваљака, котура и др.

Машине и алат за крчење све три ове групе могу се стављати у погон снагом човека, коња или мотора (трактор).

МАШИНЕ И АЛАТ ПРВЕ ГРУПЕ

Овде спадају: обична полуга за крчење, полуга за крчење са куком и обрталка-жилодер.

Обична полуга за крчење јесте дрвена летва дужине 5—6 метара, дебела 15—20 см., чији је један крај заштиљен и окован назубљеним гроњем. При крчењу делује као полуга.

Летва са куком. — На крају летве причвршћена је кука о којој виси ланац. Овај ланац састављен је од неколико гвоздених кука са ушпцама, које су међу собом повезане као карике на ланцу и које се завршавају великом куком, којом се и закачињу жила пања, који треба крчити.

Летва се поставља како показује сл. 1. Слободни јој крај се притеже ка земљи, потом се издиже у вис а ланац од кука се скраћује искључивањем 1—2 куке. Затим се слободни крај летве наново савија ка земљи и т. д. док се пањ не искрчи.

Сл. 1.

Сила, која се развија са овом летвом, са три радника и при дужини летве од 7 м. достиже 2,5 Т. Тежина такве летве је до 100 кг. Четири радника могу уз помоћ ове летве за 25 минута да искрче свеж боров пањ пречника 25—27 см. (укључиво поткопавање пања и намештање летве) — на пешчано-глинастом земљишту.

Обрталка-жилодер се састоји од 3—4 ланца од округлог 3—4 мм. дебелог гвозђа, куке на крају ланца од гвозђа дебљине 56—60 мм. и дугачке дрвене полуге. Рад са овим алатом извршава се овако: кука на ланцу подвлачи се под једну од најјачих жила; ланац се обмотава око пања, у последњу његову карику усађује се полуга. Окретањем полуге око пања настоји се овај извалити. Ланац са куком не треба да обухвати више од једне половине обима пања, иначе карике неће издржати јако напрезање и попуцаће.

Уз помоћ обрталке-жилодера могу се пањеви крчити како ручно тако и са применом коњске вуче. Она развија велику силу, која зависи од дужине и дебљине полуге и од погонске силе. Кад ову полугу покрећу два пара волова лако се изваљују храстови пањеви пречника 90—125 см пречника.

МАШИНЕ ДРУГЕ ГРУПЕ

У ову групу спадају машине знатно јаче од оних из прве групе. Највећу пажњу међу њима заслужују Шустерова машина за крчење и Листова машина за крчење.

Шустерова машина за крчење састоји се из дрвеног постоља, састављеног од два косника, који су на врху састављени пречагом а нешто ниже попречним пречагама, на којима је причвршћен механизам машине. Овај механизам састоји се од точка-зупчаника, усађеног на витлу,

и савијеног зупца, за закачивање ланца. Овај зубац је причвршћен на средини витла. Точак-зупчаник ставља се у покрет помоћу бескрајног завртња, који је учвршћен изнад точка-зупчаника, на осовини која спаја коснике.

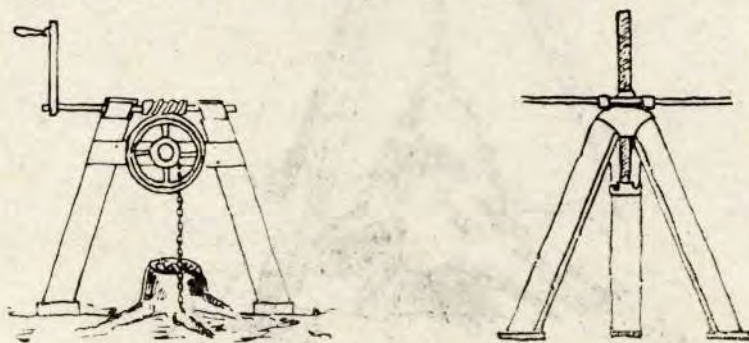
При крчењу машина се поставља изнад пања. Обрезане жите захватају се са две стране кукама ланца. Почетна карика ланца намиче се на онај зубац на витлу. Стављањем у покрет бескрајног завртња и точка-зупчаника ланац се намотава на витао а пањ чупа-диже у вис, као кофа са водом.

Конструкција ове машине срачуната је за снагу једног радника. Са њом се релативно лако крче пањеви пречника 22—30 см. Она је лака, лако се премешта са места на место и поставља за рад. Све јој ово омогућава знатан радни ефекат при крчењу пањева средње дебљине. По подацима, добијеним приликом испитивања ове машине у СССР-у, са њом могу два радника да изваде дневно 40—45 свежих пањева дебљине 18—30 см.

Листова машина за крчење. — То је статив, који се састоји из три ноге, углављене у лежаје на гвозденом прстену. У средишту статива постављен је радни завртањ. На матицу завртња причвршћене су два хоризонталне полуге. Окретањем полуга и матице завртањ се пење у вис или спушта на ниже. На крају завртња причвршћен је ланац за закачивање пања.

Ова машина развија велику силу дизања, која достиже 25 Т. Због тога њен статив мора бити веома чврст, а радни завртањ израђен од доброг челика.

Шустерова и Листова машина приказане су на сл. 2.

Сл. 2.

У практичном раду при великом напрезању статив се увија, завртањ трип од напрезања на савијање и брзо се аба.

Да би се отклонили ови недостаци инжењер Каневи унео је у Листову машину неке измене, које омогућавају произвољни положај окретних полуга и одступање радног завртња од вертикалног положаја. Овим се положај полуга може прилагодити различитом узрасту појединих радника и отстрањује извијање завртња при ископавању ножица статива или кад ланци косо захвате пањ.

Овако реконструисана Листова машина прорачуната је за напрезање од 10—15 Т. Укупна тежина јој је око 100 кг. Може се раставити на саставне делове, што много олакшава њен пренос са места на место.

Мора се признати да рад са овом машином изискује знатан утрошак времена јер је корак радног завртња мали а радници морају да прелазе

знатна растојања okreћући полуге у круг. Производност јој је 10—15 пањева у осмочасовном радном дану.

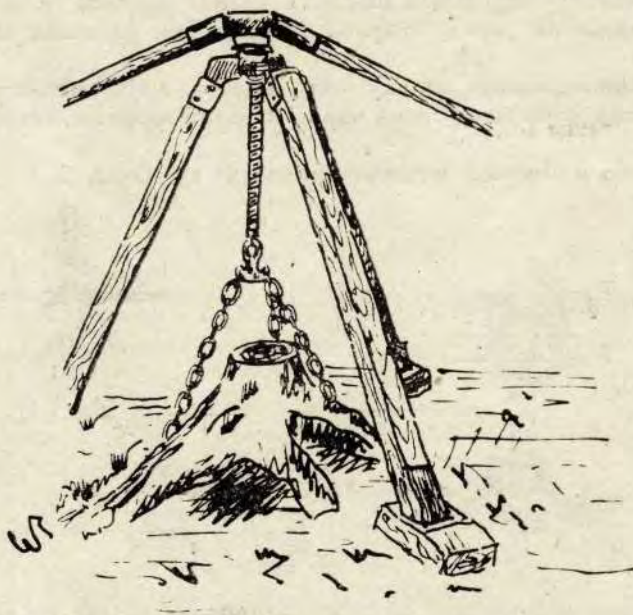
Ову машину приказује сл. 3.

Сем ових, Михејевски у другој групи приказује још неке моделе машина за крчење, који се оснивају на истим принципима као и приказане, али у пракси још нису довољно испробане, те их нећемо овде приказивати.

МАШИНЕ И АЛАТ ТРЕЋЕ ГРУПЕ

Принцип рада ових машина састоји се у томе, што се на вертикални котур као на калем намотава на њему причвршћено дугачко челично уже, чијим се слободним крајем захвата пањ, који се крчи. Окретање калема врши се помоћу ручице на њему причвршћене, или другим каквим уређајем.

Оваквим машинама могу се крчити сви пањеве на читавом пространству до удаљености, до које досеже уже, без премештања машине. Тако, на пр.

Сл. 3.

са ужетом од 60 м. могу се искрчити пањеве на површини од 1 ха., са једног стајалишта. Разуме се по себи да се на оваком стајалишту машина мора добро учврстити, мора се »усидрити«.

Ове машине су сложене конструкције, тежине 200 и више килограма. Има модела на ручни погон као и комбинованих за рад људском снагом и са коњима.

Пошто ове машине код нас у прво време не могу доћи у примену, нећемо их детаљно приказивати.

Крчење пањева експлозивом не може нас за сада ближе интересовати, док добијање луча крчењем пањева и код нас не добије шири

замах, тим пре што се за овај посао траже добро обучени радници-специјалисти.

Претпостављајући да ће се за потребе наше хемијске индустрије и код нас ускоро почети спремање луча из искрчених борових пањева, приказали смо у најкраћим цртама технику рада као и онај алат и машине, који се лако могу конструисати у радионицама наших шумских газдинстава.

У колико се добијање луча из борових пањева код нас буде развијао, свакако ће се појавити и наши модели алата и машина, прилагођени специјалним приликама наших крајева.

Инж. Бранислав А. Марућ

ŠUMARSKA BIBLIOGRAFIJA

Zagreb 1947., izdala Šumarska sekcija Društva inženjera i tehničara NR Hrvatske, vel. 17×24 cm, stranica 265, uvez broširan, cijena Din 90.—.

Tiskara »Tipografija« Zagreb.

Ova publikacija koju daje Šumarska sekcija DITH-e u ruke drugovima šumarske i srodnih struka, povodom 100-godišnjice šumarstva i I. Savjetovanja šumara FNRJ, predstavlja pogled u prošlost. Ona prikazuje u čemu se je u posljednjih 100 godina sastojao rad šumara i predstavnika blizih struka.

Pored radova, koji su objelodanjeni u domaćim šumarskim stručnim i naučnim časopisima, donose se i oni radovi, koje su naši predstavnici šumarske i njoj srodnih struka, objelodanjivali u stranoj literaturi. Donosi se čak i ono, što je strana literatura pisala, ne samo o našim šumama u šumskoj privredi, nego i o pitanjima koja su tijesno povezana sa radom oko šume. Ne treba zaboraviti da je do god. 1918. odnosno do 1945. jedan dio naših šuma bio pod tuđom vlasti, a jedan dio (Koruška, Trst) nalazi se još i danas.

Šumarska bibliografija nije samo polaganje računa pred licem naroda o radu na šumarskom polju i srodnim poljima, koji je izvršen u posljednjih 100 godina. Njen zadatak je još širi. Ona otvara domaćim i stranim stručnim i naučnim radnicima mogućnost da nađu podatke, koji se odnose na naše šumarstvo i srodne grane u prošlosti.

Na taj način Šumarska bibliografija nije samo svjedok rada starih šumarskih generacija, ona je i pomagalo, koje će moći poslužiti novoj generaciji pri proučavanju stručnih i naučnih pitanja iz oblasti šumarstva.

Ovim radom nije potpuno iscrpljena šumarska bibliografija, odnosno bibliografski rad domaćih i stranih stručnjaka o šumarstvu i šumama Jugoslavije. S ovoga razloga bilo bi moguće uputnije, da ovaj rad nazovemo »Prilog šumarskoj bibliografiji«. Radi ograničenog prostora i uštede na vremenu odabran je kombinovani način obrade, to će reći, čitava građa razvrstana je u grupe. Najvažniji bibliografski materijal čine rasprave i članci objelodanjeni u Š. L. od god. 1877—1946. U ovo sedamdeset godina objelodanjeno je u »Šumarskom listu« više od 4.300 rasprava i članaka. Sve ove rasprave i članci sređeni su i razvrstani u 36 grupa. U pojedinim grupama u prvom je redu naznačen autor, a uz ime autora naslov radnje, godina Š. L. i naznačene stranice na kojima je odštampana radnje. Međutim, osim radova, koji su objelodanjeni u Š. L. u bibliografiju je unešeno još nekih 3.500 rasprava i članaka domaćih i stranih stručnjaka o našem šumarstvu i našim šumama koji su publikovani na drugim mjestima. Možda da je u grupama prirodnih nauka, naročito onima o pedologiji, geologiji i meteorologiji uvršten preveliki broj radova. Ali treba uočiti da su gotovo sve te radnje u vezi sa šumarstvom. Od neophodne je naime potrebe da mladi šumarski stručnjaci bar u krupnim crtama upoznaju radnje u kojima su prikazani onči uslovi kraja u kojem službuju.

Knjiga sadrži preko 8.000 naslova radnji, članaka, rasprava i bilježaka, a štampana je na srednje finom papiru vel. 17×24 cm, stranica 265 uvez broširan. Cijena je knjizi određena — po Zemaljskom uredu za cijene — Din 90.—.

Drugovi šumari i stručnjaci drvne industrije, kao redovni pretplatnici Šumarskog lista, dobiti će knjigu poštom kao preporučenu tiskanu, bez posebnog naručivanja. Knjizi se prilaže čekovna uplatnica, pa se umoljavaju primatelji »Šumarske bibliografije« da nam odmah doznače dužni iznos.

Ostali drugovi i ustanove mogu knjigu naručiti kod Šumarske sekcije DITH-a,

IZ UREDNIŠTVA

Kao dopunu članku Ing. P. Ziania: Privatni šumski posed i zadrugarstvo, donosimo u cijelosti dopis Zveza lesnih zadrug iz Ljubljane od 18. juna o. g.

Dopis glasi:

V št. 4—5/1947. ste objavili razpravo Ing. Petra Ziania »privatni šumski posed i zadrugarstvo«.

Pisec navaja tudi dosednji razvoj lesno-produktivnega združništva Slovenije. K njegovim navedbam sporočamo sledeče:

Lesno-produktivne zadruge Slovenije skušajo zajeti predvsem kmetško-gozdno gospodarstvo svojega gravitacijskega okoliša. V ta namen so osnovani pri vseh zadrugah gozdarski odseki. Za izboljšanje gozdarstva plačujejo združniki v gozdarski fond 1% prispevek od proti vrednosti oddanega rezanega, tesanega, jamskega, celuloznega, taninskega lesa. V letu 1946. so zbrale zadruge v gozdarski fond nad 1 milj. din.

V času od 15. VI.—30. VIII. 1947. se bo vršil v Ljubljani prvi združni gozdarski tečaj. Tečaj poseća 25 tovarišev, ki bodo izpolnili kader strokovnega gozdarskega osoblja pri zadrugah.

Tečaj se vrši pod okriljem ministarstva za kmetijstvo in gozdarstvo LRS in Inicijativnega združnega odbora v Ljubljani.

Pravila lesno-produktivnih zadrug bodo v doglednem času revidirana, ker ne odgovarjajo več delu lesno-produktivnih zadrug, ki se preusmerjajo v gozdno-gospodarske zadruge.

Lesno-produktivne zadruge so vključene v petletni gospodarski načrt ter je koordinacija zadrug z državnim sektorjem prav dobra.

Prosimo, da priobčite naše poročilo v naslednji št. »Šumarskega lista«, ter Vas pozdravljamo z združnim pozdravom.

Vse sile za izvedbo petletke!

ZVEZA LESNIH ZADRUG Z. Z O. J.
LJUBLJANA

PORUKE SARADNICIMA:

Rukopisi neka su pisani što čitljivije, po mogućnosti pisaćim strojem. Pisati treba samo na jednoj strani i sa strane ostaviti slobodan prostor od tri prsta širine. Izbor dijalekta i pisma prepušta se piscu, jer će se rukopisi štampati onim dijalektom i pismom kojim su napisani. Slike neka ne budu uljepljene u tekst nego zasebno priložene. Crteži neka budu izvedeni tušem na bijelom risačem papiru. Mjerilo na kartama označiti samo olovkom.

Radovi se honoriraju: izvorni članci 80.— din., prevodi 50.— din. i preštampavanja po 30.— dinara po stranici. Separati i otisci moraju se zasebno naručiti, pravovremeno prije izlaska članka. Trošak snosi naručitelj.

Šumarski list izlazi svakog mjeseca i pretplata za 1947. godinu iznosi 180.— Din.

Uprava i uredništvo lista nalazi se u »Šumarskom domu« u Zagrebu, Vukotinićeva ul. 2.

Izdavač: Šumarska sekcija Društva inženjera i tehničara Narodne Republike Hrvatske u Zagrebu. — Urednik: Ing. Zlatko Bunjevčević. — Članovi Redakcionog odbora: Dr. Milan Anić, ing. August Horvat, ing. Dušan Klepac, Branko Matić, dr. Aleksandar Ugrenović. — Uprava i Uredništvo Šumarskog lista: Zagreb, Vukotinićeva ul. 2. — Telefon: Uredništvo 33-39, Uprava 64-73. — Čekovni račun broj 70-4208 — Tiskara Tipografija, Zagreb, Trg Bratstva i Jedinstva br. 6, telefon 53-46.

STRUČNA DJELA IZ PODRUČJA ŠUMARSTVA

Broj	Pisac	Naslov knjige	Nabavlja se kod	Cijena Din
1	Baranac S.:	Naše šumarstvo i lovstvo	Šum. sekcija, Zgb, Vukotinovićeve 2	20
2	Čeović I.:	Lovstvo	pisca, Zgb, Berislavićeve 9	105
3	Fink F.:	Kubični sadržaj klada	Na-Ma, Zgb, Nikolićeve 10	45
4	Fink F.:	Površina neobrubljenih dasaka	Na-Ma, Zgb, Nikolićeve 10	20
5	Hufnagel-Veseli:	Praktično uređivanje šuma	Šum. sekcija, Zgb, Vukotinovićeve 2	25
6	Fink F.:	Kubature popruga (friza)	Na-Ma, Zgb, Nikolićeve 10	25
7	Kajfež D.:	Tablice za kubiranje trupaca i tesarske građe	pisca, Zgb, Medulićeve 32	30
8	Markić M.:	Krajiške imovne opć.	Šum. sekcija, Zgb, Vukotinovićeve 2	15
9	Marinović M.:	Osnovi nauke o upravi šumama	pisca, Zgb, Baštijanova 23	200
10	Marinović M.:	Privredni značaj lova	pisca, Zgb, Baštijanova 23	60
11	Mohaček M.:	Opća kemija (org. i anorg.)	NSO-e, Zgb, Šumarskog fakulteta	150
12	Mohaček M.:	Kem. tehnologija	NSO-e, Zgb, Šumarskog fakulteta	70
13	Neidhardt N.:	Osnovi geodezije I.	Polj. zavoda, Zgb, Štrosmajerov trg 12	120
14	Neidhardt N.:	Geodezija II.	NSO-e, Zgb, Šumarskog fakulteta	80
15	Nenadić Đ.:	Računanje vrijednosti šuma	Šum. sekcija, Zgb, Vukotinovićeve 2	130
16	Nenadić Đ.:	Uređivanje šuma	pisca, Zgb, Jurišićeva 1	200
17	Nenadić Đ.:	Osnovi šumarstva	pisca, Zgb, Jurišićeva 1	100
18	Nenadić Đ.:	Šumarski priručnik (kalendar)	pisca, Zgb, Jurišićeva 1	50
19	Petračić A.:	Uzgoj šuma I. dio	pisca, Zgb, Vukotinovićeve 2	130
20	Petračić A.:	Uzgoj šuma II. dio	pisca, Zgb, Vukotinovićeve 2	195
21	Petrović D.:	Šume i šum. privr. u Makedoniji	Šum. sekcija, Zgb, Vukotinovićeve 2	15
22	Pevallek I.:	Sistematika (botanika)	NSO-e, Zgb, Šumarskog fakulteta	45
23	Pevallek I.:	Fiziologija (biljna)	NSO-e, Zgb, Šumarskog fakulteta	17
24	Ružić A.:	Nacrt zakona o šumama	Šum. sekcija, Zgb, Vukotinovićeve 2	60
25	Setinski:	Vodno graditeljstvo I.	NSO-e, Zgb, Šumarskog fakulteta	45
26	Šafar J.:	Šumarski priručnik I. i II. dio	Polj. zavoda, Zgb, Štrosmajerov trg 12	290
27	Ugrenović A.:	Pola stoljeća šumarstva	Šum. sekcija, Zgb, Vukotinovićeve 2	260
28	Ugrenović A.:	Šum. politička osnovica zak. o šumama	Šum. sekcija, Zgb, Vukotinovićeve 2	20
29	Uprava Šumarskog lista	Šumarski list — starija god.	Šum. sekcija, Zgb, Vukotinovićeve 2	100
		Pojedini brojevi Š. L.	Šum. sekcija, Zgb, Vukotinovićeve 2	10

Pozorenje! Pozivaju se izdavači i pisci šumarskih stručnih djela sa područja FNRJ-e, da dostave upravi Šumarske sekcije DITH-a, Zagreb, Vukotinovićeve ul. 2 popis svojih publikacija, cijenu i podlogu gdje se one mogu nabaviti.

